

Grundforløbspakker på erhvervsuddannelserne

Evaluering
2009

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

**Grundforløbspakker på
erhvervsuddannelserne**

© 2009 Danmarks Evalueringsinstitut
Trykt hos Vester Kopi

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

Bemærk:
Danmarks Evalueringsinstitut sætter komma
efter Dansk Sprognævns anbefalinger

Bestilles hos:
Alle boghandlere

40,- kr. inkl. moms
ISBN 978-87-7958-534-8

Indhold

Forord	5
1 Resume	7
2 Indledning	11
2.1 Formål med evalueringen	11
2.2 Organisering af evalueringen	11
2.3 Dokumentation og metode	12
2.4 Vurderinger og opmærksomhedspunkter	14
2.5 Rapportens opbygning	14
3 Baggrunden og rammerne for grundforløbspakkerne	15
3.1 Regler om grundforløb og grundforløbspakker	15
3.2 Grundforløbspakker i relation til reform 2000	17
3.3 Sammenfatning	20
4 Forskellige typer af grundforløbspakker	21
4.1 Antal af grundforløbspakker og andel af elever der følger dem	21
4.2 Målgrupper for grundforløbspakkerne	23
4.3 Grundforløbspakkernes indhold	25
4.3.1 Grundforløbspakker med udvidet vejledning	26
4.3.2 Grundforløbspakker med opkvalificering	27
4.3.3 Grundforløbspakker med merit og grundforløbspakker med studiekompetence	28
4.4 Grundforløbspakkernes varighed	29
4.5 Grundforløbspakker og holddannelser	30
4.6 Forudsætninger på skoler og indgange	31

4.6.1	Den enkelte skoles udgangspunkt for arbejdet med grundforløbspakker	31
4.6.2	Fællesindgangenes betydning for grundforløbspakkerne	32
4.6.3	Lærernes betydning for indholdet i grundforløbspakkerne	34
4.7	Sammenfatninger og vurderinger	35
5	Grundforløbspakkernes betydning	37
5.1	Grundforløbspakkernes betydning i forhold til udvalgte mål	37
5.2	Differentiering efter målgrupper	39
5.3	Lærernes pædagogiske tilrettelæggelse af undervisningen	42
5.4	Elevernes sociale tilhørsforhold	45
5.5	Grundforløbspakker og frafald	46
5.6	Sammenfatning og vurderinger	46
Appendiks		
Appendiks A:	Projektbeskrivelse	49
Appendiks B:	Dokumentation og metode	55

Forord

Denne evaluering handler om de særligt strukturerede grundforløb – grundforløbspakker – som er en ny ramme for tilpasning af erhvervsuddannelserne til elever med forskellige forudsætninger.

Evalueringen kortlægger hvilke typer og hvor mange grundforløbspakker erhvervsskolerne udbyder, og hvor mange elever der følger pakkerne. Evalueringen undersøger desuden på hvilken måde forløbene er struktureret, og hvilken betydning ledelser, lærere og elever tillægger grundforløbspakkerne. Endelig rummer rapporten en række vurderinger og opmærksomhedspunkter som Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) vurderer som særligt vigtige i det fortsatte arbejde med at udvikle erhvervsuddannelserne.

Evalueringen indgår i EVA's handlingsplan for 2009 og er gennemført i perioden november 2008 til juni 2009.

1 Resume

Siden januar 2008 har erhvervsuddannelserne skullet tilbyde grundforløbspakker til elever på de erhvervsfaglige grundforløb. En grundforløbspakke skal indeholde de obligatoriske elementer og kompetencemål for grundforløbet på de enkelte indgange. Derudover skal pakken indeholde valgfrie elementer der varierer efter elevernes behov. De valgfrie elementer kan fx være vejledning af eleven der skal føre til afklaring af uddannelsesvalg, undervisningstilbud der giver eleven mulighed for at erhverve kompetencer der ikke er indlagt i den obligatoriske undervisning, eller elementer der sigter mod elevens videreuddannelse.

EVA har i denne evaluering set på hvilke typer pakker erhvervsskolerne udbyder, hvad de indeholder, og hvordan forløbene er struktureret. EVA har også undersøgt hvilken betydning ledelser, lærere og elever tillægger grundforløbspakkerne. Endelig rummer denne rapport en række vurderinger og opmærksomhedspunkter som EVA mener er vigtige i det fortsatte arbejde med grundforløbspakkerne.

Evalueringens konklusioner

Evalueringen viser at erhvervsskolerne er godt i gang med at implementere grundforløbspakkerne, men at kravet om grundforløbspakker er blevet implementeret på mange forskellige måder på skolerne og på de enkelte indgange. Grundforløbspakkerne bliver samlet set opfattet positivt på skolerne. Pakkerne giver et større fokus på forskellige målgruppers forudsætninger og behov og giver især bedre muligheder for at skabe faste sociale rammer for undervisningen.

Skoler og indgange udmønter grundforløbspakkerne forskelligt

Det er forskelligt hvor mange grundforløbspakker de tekniske og merkantile indgange og social- og sundhedsindgangene (sosu-indgangene) har oprettet, og hvilke typer af grundforløbspakker de har oprettet. De tekniske indgange har typisk oprettet to eller tre pakker, de merkantile indgange typisk tre eller fire pakker, mens sosu-indgangene typisk har oprettet én grundforløbspakke.

Generelt retter grundforløbspakkerne sig oftest mod elever der har behov for en eller anden form for støtte. Det kan være faglig støtte fx gennem praksisnære forløb eller boglig støtte som fx læsestøtte. Grundforløbspakker rettet mod tosprogede elever udbydes oftest på sosu-indgangene, Grundforløbspakker rettet mod elever der ønsker at læse videre, er mere sjældne, men udbydes oftest på de merkantile indgange.

Der er forskel hvordan indgangene tilrettelægger grundforløbspakkerne i forhold til det ordinære forløb. Nogle steder tilrettelægges pakkerne som forløb eleverne gennemfører i stedet for et ordinært forløb, mens pakkerne andre steder tilrettelægges som en form for delforløb som eleverne gennemfører forud for eller i forlængelse af det ordinære grundforløb. Hertil kommer at nogle indgange opfatter det ordinære grundforløb som en pakke, hvilket betyder at alle elever på disse indgange følger en grundforløbspakke.

På hovedparten af de indgange EVA har besøgt i forbindelse med evalueringen, stiler man efter et sammenfald mellem hold og målgrupper for de enkelte grundforløbspakker så de elever der følger en pakke går på et fast hold og derigennem oplever et tilhørsforhold. Andre steder er denne sammenhæng mindre tydelig. Det gælder fx de indgange hvor det enkelte hold kan være sammensat af elever der følger forskellige grundforløbspakker, eller de indgange der ikke opretter egentlige hold. Det er dermed forskelligt på hvilken måde og i hvilket omfang den enkelte indgang lader holdet være det strukturerende element i den enkelte grundforløbspakke.

Evalueringen viser at indgangene og skolerne har forskellige pædagogiske tilgange til grundforløbspakkerne, ofte med baggrund i særligt engagerede læreres – ildsjæles – kompetencer og engagement. Dermed er der en risiko for at grundforløbspakkerne bliver personafhængige frem for at være bredt forankret på indgangene.

På de indgange EVA har besøgt, har man i tilrettelæggelsen af læringsaktiviteterne generelt ikke eksplicit omsat kompetencemålene for grundforløbene til læringsmål for eleverne på de enkelte grundforløbspakker. Erfaringer fra de steder hvor det faktisk er sket, viser at et sådant eksplicit arbejde er vigtigt for at skabe sammenhæng mellem det faglige indhold og den pædagogiske tilgang i forhold til forskellige grupper af elever.

Styredokumenterne er fleksible og åbne, men uklare

Styredokumenterne, dvs. regler og vejledning for grundforløbspakkerne, er præget af en høj grad af åbenhed og fleksibilitet. Det rummer mange fordele, ikke mindst i en situation hvor skolerne skal implementere et nyt element i et uddannelsessystem som i forvejen er kendetegnet ved fleksible rammer. Åbenheden og fleksibiliteten i styredokumenterne indebærer at de ikke begrænser skolernes muligheder for at tænke innovativt og for at tilpasse løsningerne til lokale forhold når kravet om grundforløbspakker skal omsættes til praksis.

Den høje grad af åbenhed og fleksibilitet indebærer imidlertid også at styredokumenterne er tilsvarende uklare. Det betyder at forståelserne af hvad en grundforløbspakke er, er meget forskellige fra skole til skole.

Endelig indebærer meget åbne styredokumenter at det er vanskeligt at kommunikere om grundforløbspakkernes rammer og muligheder til forskellige interessentgrupper, fx potentielle elever, forældre og vejledere. Det særlige ved grundforløbspakkerne risikerer derfor at blive utydeligt så pakkerne ikke får større betydning når de unge skal vælge uddannelse.

Skolerne vurderer at grundforløbspakkerne øger gennemførelsen

Det er for tidligt at gennemføre systematiske undersøgelser af grundforløbspakkernes betydning for rekrutteringen af elever til erhvervsuddannelserne og elevernes gennemførelse af et samlet uddannelsesforløb. Virkningerne af grundforløbspakkerne kan desuden ikke isoleres fra de mange andre centrale og lokale indsatser der har til formål at øge gennemførelsen og gøre uddannelserne mere attraktive for unge med forskellige forudsætninger.

Det er imidlertid tydeligt at der på skolerne er en positiv holdning til grundforløbspakkerne. Både lærere og ledere vurderer at pakkerne øger gennemførelsen på grundforløbene. Lærerne fremhæver i den sammenhæng at de mere strukturerede rammer har haft en positiv betydning for deres muligheder for at differentiere undervisningen i forhold til de enkelte elever. Desuden fremhæver lærere og elever de gode erfaringer med praktikophold, især på de grundforløbspakker der lægger vægt på opkvalificering eller udvidet vejledning.

Opmærksomhedspunkter

Dette afsnit sammenfatter de forhold som EVA mener er vigtige at være opmærksom på i det fortsatte arbejde med grundforløbspakkerne.

Styrk sammenhængen mellem den pædagogiske tilgang og det faglige indhold

Det er vigtigt at den pædagogiske tilgang og det faglige indhold tænkes sammen på skolerne og på de enkelte indgange så den pædagogiske dimension i grundforløbspakkerne får en tydelig sammenhæng med det faglige indhold og de mål der gælder for grundforløbet. Arbejdet med at fastsætte læringsmål og vælge læringsaktiviteter til de valgfrie elementer skal tage afsæt i kompetencemålene for grundforløbene. Det kan sikre at grundforløbspakkernes læringsmål og aktiviteter får en klar sammenhæng med kompetencemålene samtidig med at det bliver tydeligt hvordan den enkelte grundforløbspakke pædagogisk og indholdsmæssigt adskiller sig fra det ordinære forløb.

Fortsæt arbejdet med at udvikle tydelige strukturer inden for grundforløbspakkerne

Det er vigtigt at grundforløbspakken skaber en tydelig social ramme omkring et fagligt fællesskab for elever og lærere. Det betyder ikke at alle elever på et hold skal gå på samme pakke – eller at de elever der følger en pakke nødvendigvis skal gå på et hold. Men det betyder at de elever der følger en grundforløbspakke skal deltage i et struktureret forløb der er kendetegnet ved faste sociale relationer, fx i form af forholdsvis faste kammerater og nogle få men faste lærere der sørger for at læringsaktiviteterne får en tydelig struktur.

Brug pakkerne aktivt i rekrutteringen af elever

Grundforløbspakkerne giver mulighed for at tilbyde forløb med særlige profiler, også forløb der forbereder til videregående uddannelser. Skolerne og de enkelte indgange kan bruge grundforløbspakkerne til at rekruttere særlige elevtyper og elever med forskellige forudsætninger. Men det kan gøres mere målrettet og aktivt end tilfældet er i dag, fx ved at skolerne i højere grad udnytter mulighederne for annoncering for derigennem at tiltrække elever med stærke uddannelsesforudsætninger.

Præciser rammerne for grundforløbspakkerne

Det er en vigtig opgave for den enkelte skole at lærere, elever og andre interessenter har et overblik over skolens forskellige tilbud i forhold til at gennemføre grundforløbet som en pakke. Det er derfor vigtigt at de centrale styredokumenter udgør en fleksibel, men også tydelig ramme om denne opgave på skolerne. Det kan ske ved at Undervisningsministeriet øger vejledningsindsatsen over for skolerne ved fx at præcisere hvordan en grundforløbspakke principielt set adskiller sig fra det ordinære grundforløb, og hvilke forhold der kan udgøre de strukturerende elementer i en grundforløbspakke. Desuden er der behov for eksempler der er tilpasset den nye grundforløbsstruktur med 12 fællesindgange.

Tilrettelæggelse af evalueringen

Evalueringen er gennemført fra november 2008 til juni 2009 og bygger på en spørgeskemaundersøgelse blandt alle indgange på samtlige skoler. Spørgeskemaundersøgelsens resultater er blevet uddybet og nuanceret gennem interview med elever, lærere og ledelsesrepræsentanter ved besøg på udvalgte skoler og indgange. Besøgene omfattede seks skoler hvor hver skole har deltaget med to indgange. Følgende fællesindgange indgik i skolebesøgene: Bil, fly og andre transportmidler, Bygge og anlæg, Mad til mennesker og Strøm, styring og it.

EVA har ansvaret for evalueringen og for de konklusioner og opmærksomhedspunkter der fremlægges i denne rapport. En følgegruppe har været tilknyttet evalueringen. Gruppen, som har bestået af en række eksperter med teoretisk og praktisk viden på området, har bistået EVA's projektgruppe med fagligt input til evalueringen, og følgegruppens medlemmer har kommenteret projektgruppens rapportudkast.

2 Indledning

Siden august 2007 har det været muligt at udbyde grundforløbspakker, dvs. særligt strukturerede grundforløb, på erhvervsuddannelserne, og siden 1. januar 2008 har der været krav om at erhvervsuddannelserne skal udbyde sådanne forløb.

Formålet med grundforløbspakkerne er at tilbyde eleverne et grundforløb der i højere grad tager højde for deres forskellige forudsætninger og behov, både fagligt og socialt.

2.1 Formål med evalueringen

Evalueringen kortlægger for det første udbredelsen af grundforløbspakkerne og de forskellige typer af grundforløbspakker der bliver udbudt på skolerne.

For det andet redegør evalueringen for de valg som arbejdet med grundforløbspakkerne medfører på skolerne, og den belyser en række pædagogiske, sociale og faglige aspekter af grundforløbspakkerne på baggrund af erfaringer og opfattelser hos elever, lærere og ledere på udvalgte indgange.

På den baggrund vurderer evalueringen de foreløbige resultater af arbejdet med grundforløbspakkerne i forhold til intentionerne og peger på muligheder og udfordringer i forbindelse med tilrettelæggelse og gennemførelse af forskellige typer af grundforløbspakker.

2.2 Organisering af evalueringen

Evalueringen er gennemført af en projektgruppe fra EVA. Projektgruppen har indsamlet det materiale der ligger til grund for evalueringen, og har udarbejdet evalueringsrapporten. Projektgruppen har bestået af evalueringskonsulenterne Pernille Hjermov (projektleder), Katrine Strange og Bo Söderberg og evalueringsmedarbejderne Line Holst og Anne-Marie Guldstrøm Mørk-Hansen. EVA har ansvaret for rapporten, herunder analyser, vurderinger og opmærksomhedspunkter.

Til evalueringen har desuden været knyttet en følgegruppe bestående af en række eksperter med viden på området, herunder pædagogisk og didaktisk indsigt i erhvervsuddannelserne, viden om de forskellige typer af unge på erhvervsuddannelserne og praktisk erfaring med at organisere, vejlede og undervise på erhvervsuddannelserne. Følgegruppen har bistået projektgruppen med fagligt input til analysen af det indsamlede materiale, og den har kommenteret projektgruppens rapportudkast.

Følgegruppen har bestået af:

- Ole Ervolder, uddannelseschef ved Tech College Aalborg
- Noemi Katznelson, lektor og forskningsleder ved Center for Ungdomsforskning på Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet
- Viggo Munk, leder ved UU Århus-Samsø
- Jesper Norvang, vejleder ved EUC Lillebælt
- Mette Selchau, uddannelseschef ved Mercantec
- Michael Svendsen-Pedersen, studieleder ved Institut for Pædagogik og Uddannelsesforskning på Roskilde Universitet
- Karsten Holm Sørensen, lektor ved Nationalt Videncenter for Erhvervspædagogik på Professionshøjskolen Metropol.

2.3 Dokumentation og metode

Evalueringen er gennemført på baggrund af en projektbeskrivelse udarbejdet af EVA. Projektbeskrivelsen gør rede for evalueringens formål, organisering og metode og findes som rapportens appendiks A.

Der er i forbindelse med evalueringen indsamlet både kvantitativt og kvalitativt materiale om skolernes udbud af og arbejde med grundforløbspakker. De forskellige kilder fremgår nedenfor.

Spørgeskemaundersøgelse

I november og december 2008 blev der gennemført en spørgeskemaundersøgelse blandt alle indgange på alle institutioner der udbyder erhvervsfaglige grundforløb, dvs. en totalundersøgelse hvor hver indgang på de enkelte skoler har fået tilsendt ét spørgeskema. Undersøgelsen blev gennemført i samarbejde med NIRAS Konsulenterne.

For at minimere skolernes tidsforbrug i forbindelse med dataindsamlingen blev undersøgelsen gennemført som en del af en spørgeskemaundersøgelse i forbindelse med evalueringen *Kompetencevurdering på erhvervsuddannelserne* (EVA, 2009). Det betød at spørgeskemaet rummede spørgsmål der vedrørte både denne evaluering og evalueringen af kompetencevurderinger. Ske-

maet er blevet besvaret af de uddannelsesansvarlige på de enkelte indgange, typisk en uddannelsesleder eller uddannelseschefen for de enkelte indgange.

Undersøgelsen har en svarprocent på 78,6 hvilket er tilfredsstillende. Undersøgelsen giver et bredt billede af:

- Hvor mange grundforløbspakker der bliver udbudt på skolerne og de forskellige fællesindgange
- Hvor stor en andel af eleverne på grundforløbet der følger grundforløbspakkerne
- Hvilken overordnet profil grundforløbspakkerne har, fx praksisnær faglig profil, særlig profil rettet mod tosprogede, international profil osv.
- I hvor høj grad indgangene vurderer at grundforløbspakkerne opfylder forskellige formål.

Tabelrapporten for undersøgelsen findes på EVA's hjemmeside www.eva.dk. En nærmere uddybning af undersøgelsen fremgår af appendiks B.

Besøg på udvalgte indgange

I marts 2009 besøgte projektgruppen en række tekniske skoler der udbyder fællesindgange til erhvervsuddannelserne. Besøgene dækkede fire af de fællesindgange der fremgår af hovedbekendtgørelsen. De fire fællesindgange som danner grundlag for besøgene, er udvalgt på baggrund af deres volumen, dvs. antallet af elever på indgangen. De er samtidig udvalgt så de dækker forskellige typer af kompetencemål og uddannelser.

De udvalgte indgange er:

- Bil, fly og andre transportmidler
- Bygge og anlæg
- Mad til mennesker
- Strøm, styring og it.

Der er gennemført i alt tolv kvalitative studier fordelt på seks erhvervsskoler, dvs. at hver skole har deltaget med to indgange, hvoraf hver fællesindgang er repræsenteret på tre forskellige skoler. De udvalgte institutioner repræsenterer en geografisk spredning, og der er tale om både små og store skoler.

De besøgte skoler er:

- Uddannelsescenter Herning (Bygge og anlæg, Strøm, styring og it)
- Selandia – Center for Erhvervsrettet Uddannelse (Bygge og anlæg, Mad til mennesker)
- Svendborg Erhvervsskole (Mad til mennesker, Bil, fly og andre transportmidler)
- Syddansk Erhvervsskole Odense-Vejle (Vejle) (Bygge og anlæg, Strøm, styring og it)

- Teknisk Erhvervsskole Center (Ballerup og Hvidovre) (Strøm, styring og it, Bil, fly og andre transportmidler)
- Aarhus tekniske Skole (Mad til mennesker, Bil, fly og andre transportmidler).

Besøgene omfattede interview med ledelse, lærere og elever på de udvalgte indgange. Interviewene bidrager med konkrete beskrivelser af forskellige typer af grundforløbspakker set fra de tre forskellige aktørgruppers synsvinkler. Desuden belyser interviewene læreres, ledelsers og elevers erfaringer og vurderinger i forbindelse med forskellige typer af grundforløbspakker.

2.4 Vurderinger og opmærksomhedspunkter

Evalueringen skal ikke give en vurdering af praksis på de enkelte skoler der indgår i evalueringen. De beskrivelser der indgår i rapporten, tjener i stedet som eksempler der belyser praksis inden for forskellige typer af indgange, og som cases der kan vise spændvidden i de forskellige måder som skolerne vælger at tilrettelægge og gennemføre grundforløbspakkerne på. Evalueringen peger derudover på forhold som formodes at være generelle, dvs. som formodes at gælde på tværs af de besøgte indgange, og som kan være relevante i forhold til hele erhvervsuddannelsesområdet. Endelig peger evalueringen på en række opmærksomhedspunkter, dvs. punkter som EVA vurderer som vigtige i skolernes og Undervisningsministeriets fortsatte udvikling af grundforløbspakkerne.

Evalueringsens vurderinger og opmærksomhedspunkter er samlet i denne rapportes resume og fremgår derudover af de sammenfattende afsnit i slutningen af kapitel 4 og 5.

2.5 Rapportens opbygning

Rapporten består af tre kapitler ud over resumeet og dette indledende kapitel. Kapitel 3 redegør for reglerne om og intentionerne bag grundforløbspakkerne set i sammenhæng med arbejdet med at forny og videreudvikle erhvervsuddannelserne siden erhvervsuddannelsesreform 2000 (reform 2000) trådte i kraft. Kapitel 4 belyser de forskellige typer af grundforløbspakker, herunder hvordan de er organiseret, hvilket indhold de har, og hvilke forhold der spiller en rolle når indgangene tilrettelægges og gennemfører grundforløbspakkerne. Kapitel 5 belyser grundforløbspakkernes betydning på baggrund af erfaringer, opfattelser og vurderinger hos elever, lærere og ledere på udvalgte indgange. Derudover indeholder rapporten to appendikser: et appendiks med projektbeskrivelsen og et appendiks med en nærmere redegørelse for de anvendte metoder i evalueringen.

3 Baggrunden og rammerne for grundforløbspakkerne

Dette kapitel gør rede for rammerne for og intentionerne bag grundforløbspakkerne. Kravet om indførelsen af grundforløbspakkerne og de intentioner der ligger bag, skal ses både i sammenhæng med de udfordringer uddannelsesområdet aktuelt står over for, og i sammenhæng med rammerne og de centrale principper i erhvervsuddannelsesreform 2000 (reform 2000).

3.1 Regler om grundforløb og grundforløbspakker

Et grundforløb udgør en indledende del af en erhvervsuddannelse. Grundforløbene er brede og fleksible skoleforløb inden for en af de tolv fællesindgange som leder frem til et uddannelsesspecifikt hovedforløb. Grundforløbet afsluttes med et projekt hvor elevens opfyldelse af de kompetencemål som skal opfyldes ved overgangen fra grundforløb til hovedforløb, bliver bedømt. Grundforløb kan tilrettelægges med varierende længde for de forskellige elever.

En grundforløbspakke er en ny måde at tilrettelægge grundforløb på. Reglerne om grundforløbspakker fremgår af bekendtgørelse om erhvervsuddannelser (BEK nr. 1518 af 13.12.2007), også betegnet som hovedbekendtgørelsen. Det fremgår af § 57 at "skolen skal tilrettelægge undervisningen i grundforløbene både som individuelt tilrettelagte forløb og som særligt strukturerede forløb (grundforløbspakker), således at det samlede tilbud er egnet til at imødekomme alle elevers behov og forudsætninger". Skolerne skal endvidere annoncere de udbudte grundforløbspakker på deres hjemmeside. Af § 50 fremgår at den kompetencevurdering der skal foretages af eleven ved starten af grundforløbet, skal bidrage til beslutningerne i elevens personlige uddannelsesplan, herunder beslutning om en evt. grundforløbspakke.

Strukturerede forløb

I vejledning til skolerne om annoncering af grundforløbspakker (VEJ nr. 9002 af 15.1.2008) er formålet med grundforløbspakkerne nærmere beskrevet. Af vejledningen fremgår at skolerne skal udbyde grundforløbspakker til de elever der har behov for "stabile og sociale rammer om en

undervisning, der rummer færre valgsituationer”, da sådanne valgsituationer kan være svære at overskue for nogle elever.

Af samme vejledning fremgår at rammerne for tilrettelæggelse af grundforløbspakker er uddybet på portalen EMU. Her står fx: ”Tilbuddet er tænkt som et nyt tilbud til elever der forventes at finde sig bedre til rette i strukturerede forløb”.

Dette indikerer at pakkerne skal rumme følgende strukturelle karakteristika:

- Undervisningen inden for grundforløbspakken skal være fastlagt så der ikke er (så mange) valgsituationer
- Forløbet skal foregå inden for en stabil social ramme.

Det beskrives dog ikke hvordan skolerne kan eller skal udmønte kravet om at grundforløbspakkerne skal være strukturerede forløb, eller hvilke strukturerende elementer skolerne kan bruge som omdrejningspunkter for pakkerne. På EMU findes en række beskrivelser af eksemplariske grundforløbspakker, herunder målgrupper for og indhold i de forskellige pakker.

Målgrupper for grundforløbspakker

Grundforløbspakkerne sigter mod forskellige målgrupper. Det fremgår af regelgrundlaget at skolerne skal tilrettelægge grundforløbspakker for både uafklarede elever, elever med svage uddannelsesforudsætninger og elever med ønske om at følge fag på højere niveauer der peger mod videregående uddannelse. Desuden skal skolerne udbyde grundforløbspakker for elever med et afklaret, realistisk uddannelsesvalg, fx elever med forudgående uddannelse eller længere tids relevant erhvervs erfaring.

De eksemplariske grundforløbspakker på EMU tager udgangspunkt i de behov som ovenstående målgrupper antages at have. Det fremgår endvidere at de elever der ikke skal have tilbud om grundforløbspakker, er elever der har uddannelsesmæssige forudsætninger for at gennemføre et ordinært grundforløb og trives i de individuelt tilrettelagte forløb med mange valgmuligheder. I denne udlægning tillægges elevernes evner og muligheder for at gennemføre et forløb med løbende individuelle valg afgørende betydning for om de skal gennemføre grundforløbet som et ordinært forløb, eller om det vil være mere relevant for dem at gennemføre grundforløbet som en grundforløbspakke.

Indhold og længde

Af EMU fremgår det at en grundforløbspakke skal omfatte de obligatoriske elementer og kompetencemål for grundforløbet. Derudover skal en grundforløbspakke rumme forskellige valgfrie elementer afhængigt af elevernes behov. De valgfrie elementer kan fx være:

- Vejledning af eleven der skal bidrage til afklaring af uddannelsesvalg. Det kan fx betyde at skolerne gør brug af korte praktikophold i virksomheder.
- Undervisningstilbud som giver eleven mulighed for at erhverve kompetencer der ikke er indlagt i den obligatoriske undervisning, men som er nødvendige for at kunne gennemføre uddannelsens grund- eller hovedforløb.
- Elementer der sigter mod elevens videreuddannelse.

Grundforløbspakkerne kan være forlængede forløb, dvs. forløb der varer længere end den vejledende uddannelsestid for grundforløbet. Desuden kan pakkerne være afkortede forløb for afklarede elever der gerne vil og har forudsætninger for at gennemføre grundforløbet på kortere tid end den vejledende uddannelsestid.

Intentioner med grundforløbspakkerne

Bemærkningerne til ændringen af erhvervsuddannelsesloven fra 2007 der danner udgangspunkt for den nye hovedbekendtgørelse, fremlægger de overordnede formål med og intentioner bag kravet om grundforløbspakker. Bemærkningerne henviser i den forbindelse til udvalgsarbejder og aftaler der lå forud for vedtagelsen af kravet. Her fremgår intentionerne frem for alt af den politiske aftale fra 2006 mellem regeringen (Venstre og Det Konservative Folkeparti) og Socialdemokraterne, Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre om opfølgning på velfærdsaftalen og udmøntning af midler fra globaliseringspuljen.

I aftalen indgår grundforløbspakkerne som et af mange initiativer til at indfri målsætningen om at alle unge skal have mulighed for at begynde på og gennemføre en ungdomsuddannelse. Af andre initiativer kan nævnes mentorordning, handlingsplaner for øget gennemførelse og efteruddannelse af lærere. Overordnet fremgår det at "indsatsen først og fremmest skal tage udgangspunkt i en fokusering på de elever, der har de svageste forudsætninger, eller som er uafklarede i deres uddannelsesvalg", og samtidig nævnes det at "de erhvervsrettede uddannelser skal gøres mere attraktive for unge med forskellige forudsætninger".

Hermed lanceres grundforløbspakkerne som et redskab til at bekæmpe det stigende frafald på erhvervsuddannelserne og som et redskab der kan øge rekrutteringen af elever til uddannelserne. Grundforløbspakkerne skal både være et tilbud til elever med stærke forudsætninger og til elever med svage forudsætninger for uddannelse.

3.2 Grundforløbspakker i relation til reform 2000

Reform 2000 medførte ændringer af erhvervsuddannelserne i form af både strukturelle og pædagogiske nyskabelser som siden har udgjort en overordnet ramme for alle efterfølgende lovændringer.

Hovedformålet med reform 2000 var at give elever på erhvervsuddannelserne individuelt tilrettelagte forløb, dvs. forløb med udgangspunkt i individuelle mål og forudsætninger og med et individuelt tilrettelagt indhold og en tilpasset tidsramme for at nå de opstillede mål.

Princippet om individuelle forløb betyder at der med reform 2000 blev indført et nyt pædagogisk planlægningsredskab – elevens personlige uddannelsesplan – som er blevet udfoldet og udviklet løbende siden reformen trådte i kraft.

Planen som udarbejdes af eleven i samarbejde med kontaktlæreren, skal tage udgangspunkt i den enkelte elevs forudsætninger, mål og behov og beskrive elevens forskellige valg i forbindelse med uddannelsesforløbet. Som optakt til arbejdet med den personlige uddannelsesplan skal skolerne gennemføre vurderinger af de enkelte elevers kompetencer. Det overordnede formål med de personlige uddannelsesplaner og kompetencevurderingerne er at fremme og understøtte de individuelle, differentierede og fleksible forløb som reform 2000 lægger op til.

I reform 2000 kommer fleksibiliteten til udtryk på flere måder. Flexibiliteten består bl.a. i at grundforløbenes vejledende uddannelsestid kan forlænges eller forkortes afhængigt af den enkelte elevs forudgående erfaringer og indlæringstempo. Flexibiliteten består desuden i at skolerne løbende skal optage de elever der gerne vil begynde på et grundforløb. Endelig består fleksibiliteten i at uddannelserne efterhånden har fået flere afstigningsmuligheder undervejs med formelt anerkendte delkompetencer, og at eleven har mulighed for at fortsætte uddannelsen på et senere tidspunkt for at få den fulde kompetence inden for det pågældende uddannelsesområde.

Nye roller og krav til lærere og elever

Reform 2000 indebar et nyt syn på lærerrollen. Den personlige uddannelsesplan betyder at eleven i langt højere grad end tidligere har brug for vejledning ved starten og i løbet af sit uddannelsesforløb. Kernen i den nye lærerrolle er at læreren forvalter udviklings- og lærerprocesser – ikke for eleverne som hold eller klasse, men for den enkelte elev. Intentionen er at læreren skal hjælpe eleverne med at orientere sig i og komme igennem erhvervsuddannelsen på en måde der passer til den enkeltes forudsætninger og behov.

Med indførelsen af den personlige uddannelsesplan i reform 2000 lå der derfor også et ændret syn på elevernes rolle på erhvervsuddannelserne. Uddannelsesplanen skal vise elevernes refleksioner over og planer for deres eget uddannelsesforløb. Og den skal modvirke tendensen til at eleverne zapper rundt i deres uddannelsesvalg.

Dermed flyttede reformen fokus fra læreren der underviser, til eleven der lærer. Det betyder bl.a. at erhvervsskolerne, siden reformen trådte i kraft, har skullet sørge for en fleksibel planlægning af uddannelsesforløbene hvor fag og læringsaktiviteter bliver udbudt i moduler som den enkelte

elev vælger i henhold til sin personlige uddannelsesplan så at eleven tager modulerne i sin egen rækkefølge og dermed gennem sine valg former sit eget forløb.

Reformen lægger hermed op til at eleverne på erhvervsuddannelserne indtager en rolle der er kendetegnet ved en meget høj grad af ansvar og selvforvaltning.

Baggrund for indførelsen af grundforløbspakker

Debatten om erhvervsuddannelserne i årene efter at reform 2000 trådte i kraft, peger på at nogle elevgrupper har svært ved at overskue de mange valgsituationer på uddannelserne som er en af konsekvenserne af reformen. Samtidig viser EVA's evaluering af arbejdet med de personlige uddannelsesplaner på de tekniske erhvervsuddannelser (EVA, 2003) at det også er en stor udfordring for mange lærere og skoler at arbejde med de mange forskellige planer.

Andre undersøgelser har peget på at reformen har medført at mange elever ikke føler et tilstrækkeligt stærkt tilhørsforhold til skolen, og at dette er en følge af den individualisering der efter reformen har præget uddannelserne.¹ Erhvervsuddannelserne skal desuden rumme en stadig mere differentieret gruppe unge, og undersøgelser viser at nogle af disse unge har omfattende problemer af social og/eller faglig karakter. Disse problemer er et produkt af de unges vilkår, baggrund og forudsætninger, men de er også en følge af ændrede krav og strukturer på ungdomsuddannelserne og af målsætningen om at 95 % af en ungdomsårgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse.

Med udgangspunkt i denne målsætning og i forlængelse af den løbende debat om erhvervsuddannelserne nedsatte regeringen to udvalg der skulle udarbejde forslag til en fremtidssikring af erhvervsuddannelserne og forslag til en handlingsplan for at alle unge gennemfører en ungdomsuddannelse. Kommissorierne for udvalgenes arbejde fastslog at:

... det vil få afgørende betydning, at alle unge får en uddannelse, så de kan klare sig på fremtidens arbejdsmarked. Uddannelser, som forbereder til en fremtid, hvor efterspørgslen efter ufaglært arbejdskraft vil falde, og hvor kravene til at kunne omstille sig og til at kunne forny sine kvalifikationer vil stige. Erhvervsuddannelserne er helt centrale for at disse mål kan indfries.

¹ Det får bl.a. Peter Koudahl til i en publikation for Undervisningsministeriet (Koudahl, 2005) at anbefale "at der i skolernes tilrettelæggelse af vejledning, individualisering og etablering af hold lægges afgørende vægt på elevernes behov for at kunne fungere i et godt socialt miljø". Det fragmenterede sociale miljø bliver beskrevet som en afgørende faktor i forbindelse med frafaldet på erhvervsuddannelserne.

Begge udvalg anbefalede at erhvervsskolerne tilrettelægger og udbyder længere strukturerede grundforløb, fx for uafklarede elever og elever med svage forudgående kvalifikationer. Det kan være særlige forløb for elever som har brug for mere stabile sociale rammer om undervisningen, herunder mere fast strukturerede forløb der rummer færre valgsituationer. Rapporterne fra udvalgene anbefalede desuden at sådanne særligt tilrettelagte grundforløb også retter sig mod elever af anden etnisk baggrund end dansk der har brug for undervisning i dansk sprog-, kultur- og samfundsforståelse for bedre at kunne tilegne sig fagsproget på den pågældende uddannelse.

3.3 Sammenfatning

Grundforløbspakkerne skal medvirke til at flere unge gennemfører en ungdomsuddannelse ved at imødekomme elevernes stadigt mere differentierede behov og forudsætninger, herunder nogle elevgruppers behov for struktur i deres uddannelsesforløb.

De nye rammer er dermed udtryk for en styrket indsats for at reducere frafaldet på erhvervsuddannelserne og samtidig gøre uddannelserne mere attraktive for en bredere gruppe af unge for at imødekomme arbejdsmarkedets behov for kvalificeret arbejdskraft. Dermed afspejler rammerne de opgaver og udfordringer som erhvervsuddannelserne står over for – nemlig at tilbyde uddannelser der er relevante i forhold til arbejdsmarkedets behov, og bidrage til realiseringen af målet om at alle unge skal have en ungdomsuddannelse.

Reglerne for grundforløbspakker giver skolerne og de enkelte indgange brede rammer for at tilrettelægge og gennemføre pakkerne. De brede rammer gælder både grundforløbspakkernes konkrete indhold og den struktur som skolerne vælger for deres udbud af pakker. Grundforløbspakkerne kan derfor ses som et udtryk for intentionen om at fastholde skolernes muligheder for at tilrettelægge uddannelsesforløb der er tilstrækkeligt fleksible til at kunne rumme de mange forskellige typer af unge på uddannelserne. Skolerne skal nu tage højde for elevernes forskellige forudsætninger og samtidig tilbyde mere strukturerede uddannelsesforløb til de elever der har behov for forløb med et fastlagt indhold og en mere fast social ramme.

4 Forskellige typer af grundforløbspakker

Dette kapitel belyser hvordan skolerne arbejder med grundforløbspakkerne i praksis. Kapitlet bygger både på kvantitative data fra spørgeskemaundersøgelsen blandt de uddannelsesansvarlige for de enkelte fællesindgange på skolerne og på kvalitative data fra interviewene med elever, lærere og ledelser på udvalgte indgange og skoler.

Kapitlet belyser følgende valg blandt skolerne i arbejdet med grundforløbspakker:

- Antal af grundforløbspakker og andel af elever der følger dem
- Målgrupper for grundforløbspakkerne
- Grundforløbspakkernes indhold
- Grundforløbspakkernes varighed
- Grundforløbspakker og holddannelser

Kapitlet beskriver derudover nogle forudsætninger på skolerne og traditioner på indgangene som har betydning for disse valg. Det afsluttende afsnit sammenfatter analyserne i kapitlet og fremlægger EVA's vurderinger og opmærksomhedspunkter.

4.1 Antal af grundforløbspakker og andel af elever der følger dem

Spørgeskemaundersøgelsen blandt de uddannelsesansvarlige for de enkelte fællesindgange på skolerne giver et overordnet billede af hvor mange grundforløbspakker der findes på indgangene, og hvor stor en andel af eleverne der følger en grundforløbspakke.

Antal grundforløbspakker pr. indgang

Alle indgange oprettede grundforløbspakker ved optaget af elever i august 2008, men det er forskelligt hvor mange pakker der blev oprettet på de enkelte indgange. Hovedparten af indgange-

ne (74 %) har oprettet højst tre forskellige grundforløbspakker. 19 % af indgangene angiver at de har oprettet én grundforløbspakke.

Der er tendens til at de forskellige typer af indgange har forskellig praksis. De merkantile indgange har typisk oprettet tre eller fire pakker, de tekniske indgange typisk tre eller to, mens sosu-indgangene typisk har oprettet én pakke.

Andel af elever der følger en grundforløbspakke

Der er forskel på hvor stor en andel af de enkelte indganges elever der følger en grundforløbspakke. På nogle indgange er det en mindre del af eleverne, mens det på andre indgange er hovedparten eller alle elever der følger en grundforløbspakke. Tabel 1 viser hvor stor en andel af eleverne de uddannelsesansvarlige i spørgeskemaundersøgelsen har angivet følger en grundforløbspakke.

Tabel 1
Hvor mange af indgangens elever går på en grundforløbspakke?

	Andel af indgangene (N = 219)
Mindre end 25 % af eleverne går på en pakke	27 %
Mellem 26 og 50 % af eleverne går på en pakke	27 %
Mellem 51 og 75 % af eleverne går på en pakke	15 %
Mellem 76 og 100 % af eleverne går på en pakke	31 %
I alt	100 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt uddannelsesansvarlige på erhvervsuddannelserne, 2008.

Spørgeskemaundersøgelsen indikerer at indgangene tilrettelægger grundforløbspakkerne på to forskellige måder. *Enten* er pakkerne særligt tilrettelagte forløb med særlige tilbud til en mindre del af indgangens elever. På godt halvdelen af indgangene i undersøgelsen (54 %) følger højst halvdelen af eleverne en grundforløbspakke, mens resten af eleverne må antages at gå på et ordinært forløb. *Eller* også opfatter indgangene pakkerne som en ny måde at tilrettelægge grundforløbet på så at alle, eller næsten alle, elever følger en grundforløbspakke. Samlet gælder det for en tredjedel af indgangene (31 %). De merkantile indgange adskiller sig fra det generelle mønster i undersøgelsen da over halvdelen af de merkantile indgange (55 %) angiver at mellem 75 % og 100 % af deres elever følger en grundforløbspakke.

Interviewene på de besøgte indgange bekræfter resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen. Der er forskel på hvordan de enkelte indgange tilrettelægger grundforløbspakkerne i forhold til det

ordinære forløb. De fleste grundforløbspakker på de besøgte indgange erstatter det ordinære forløb, og grundforløbspakken dækker hele den periode eleven går på grundforløbet. Det er fx grundforløbspakker der starter efter at eleverne er blevet kompetencevurderet, hvilket sker i løbet af de første fjorten dage, og som har en varighed af fx 40 uger i stedet for de vejledende 20 uger på de fleste tekniske indgange. Efter de 40 uger fortsætter eleven typisk på hovedforløbet.

Der er også eksempler på at grundforløbspakkerne ligger forud for eller i forlængelse af det ordinære forløb. På de indgange hvor grundforløbspakken ligger forud for det ordinære forløb, følger eleverne først en grundforløbspakke af et bestemt antal ugers varighed, fx 10 eller 20 uger, og starter derefter på et ordinært grundforløb der typisk varer 20 uger, inden de fortsætter på hovedforløbet. På andre indgange begynder grundforløbspakken efter (dele af) et ordinært forløb. På de indgange der har valgt at gøre det på denne måde, følges alle elever på den enkelte indgang ad i starten på grundforløbet hvorefter nogle elever starter på deres afsluttende projekt, mens andre elever fortsætter med at følge en grundforløbspakke med ekstra undervisning og aktiviteter inden de går i gang med det afsluttende projekt. Lærerne beskriver i interviewene at elever der følger en sådan grundforløbspakke, har mulighed for at vende tilbage til læringsaktiviteter de tidligere har deltaget i, og genoptage arbejdet med øvelser og opgaver.

De forskellige måder at tilrettelægge grundforløbspakker på – dels som forløb der dækker hele grundforløbet, dels som forløb der kun dækker dele af grundforløbet, og som påbegyndes enten før eller efter et ordinært forløb – viser at der er nogle grundlæggende forskelle på hvad indgangene og skolerne forstår ved en grundforløbspakke, og hvor tidligt i grundforløbet eleverne bliver fordelt på pakkeforløb.

4.2 Målgrupper for grundforløbspakkerne

Spørgeskemaundersøgelsen blandt de uddannelsesansvarlige for de enkelte fællesindgange på skolerne giver et overordnet billede af hvilken type grundforløbspakke der er oprettet på de enkelte indgange. De forskellige svarmuligheder bygger på EVA's opdeling og beskrivelse af forskellige mulige målgrupper for pakkerne. Tabel 2 viser hvor stor en andel af indgangene der har oprettet forskellige typer af pakker.

Tabel 2**Hvilke typer af grundforløbspakker oprettede indgangen pr. august 2008?**

Pakker rettet mod elever ...	Andel af indgangene (N = 226)
... med behov for faglig støtte, fx et mere praksisnært forløb	72 %
... med behov for at styrke deres personlige kompetencer, fx deres uddannelsesparathed	57 %
... med behov for boglig støtte, fx læsestøtte	50 %
... der ønsker at læse videre	25 %
... med erhvervs erfaring	20 %
... med tosproget baggrund	9 %
... der ønsker en international dimension	8 %
Anden type, fx ...med behov for at afklare deres uddannelsesforløb	19 %

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt uddannelsesansvarlige på erhvervsuddannelserne, 2008.

Undersøgelsen viser at indgangene i høj grad har oprettet grundforløbspakker der er rettet mod elever med behov for ekstra støtte for at kunne gennemføre et grundforløb. Omkring tre fjerdedele af indgangene (72 %) har oprettet pakker for elever der har behov for faglig støtte, fx i form af et praksisnært forløb, og mindst halvdelen af indgangene har oprettet pakker rettet mod elever med behov for at styrke deres personlige kompetencer eller med behov for boglig støtte, fx læsestøtte. Til gengæld har kun 9 % af indgangene på skolerne oprettet grundforløbspakker specifikt rettet mod elever med tosproget baggrund.

Spørgeskemaundersøgelsen viser samtidig at det er mindre udbredt at indgangene opretter pakker der retter sig mod elever der ønsker at læse videre, eller som har erhvervs erfaring. Kun hhv. 20 % og 25 % af indgangene har angivet dette.

En nærmere analyse af besvarelserne fra spørgeskemaundersøgelsen viser desuden at der er forskellige typer af grundforløbspakker på de forskellige typer af indgange. Det viser sig at det er mere almindeligt blandt sosu-indgangene end blandt de øvrige indgange at oprette grundfor-

løbspakker rettet mod elever med tosproget baggrund. 38 % af sosu-indgangene angiver at have oprettet sådanne pakker, mens ingen af de merkantile indgange angiver dette. Til gengæld er det mindre almindeligt blandt sosu-indgangene at oprette grundforløbspakker rettet mod elever med behov for faglig støtte, fx et mere praksisnært forløb (43 %). Det er især almindeligt blandt de tekniske indgange hvor 78 % angiver at have oprettet disse pakker.

Endelig er det mere almindeligt blandt de merkantile indgange at oprette grundforløbspakker rettet mod elever der ønsker at læse videre. 44 % af disse indgange angiver at have oprettet sådanne pakker, mens det fx til sammenligning kun er tilfældet for 19 % af sosu-indgangene og 28 % af de tekniske indgange.

De besøgte indgange har hovedsageligt oprettet grundforløbspakker rettet mod elever med svage uddannelsesforudsætninger eller elever som er uafklarede i forhold til deres uddannelsesvalg, hvilket er i overensstemmelse med resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen. Der er i langt mindre grad blevet oprettet pakker der henvender sig til elever med stærke uddannelsesforudsætninger.

4.3 Grundforløbspakkernes indhold

Grundforløbspakkerne er tilrettelagt forskelligt på de besøgte indgange, og der er forskel på hvor meget og på hvilken måde de enkelte grundforløbspakker indholdsmæssigt og pædagogisk adskiller sig fra det ordinære forløb både mht. læringsaktiviteter og mht. pædagogisk tilgang. Dette afsnit beskriver dels hvordan grundforløbspakkerne adskiller sig fra de ordinære grundforløb, dels indholdet af forskellige typer af pakker i hovedtræk.

Interview med lærere og ledelser viser at der på nogle af de besøgte indgange er en tydelig differentiering mellem grundforløbspakkernes og de ordinære forløbs indhold og pædagogiske tilgang. Interviewene viser også at grundforløbspakkerne på andre indgange indeholder de samme læringsaktiviteter og den samme pædagogiske tilgang som det ordinære forløb på indgangen.

På flere af de besøgte indgange giver lærerne udtryk for at grundforløbspakkerne først og fremmest giver eleverne længere tid til grundforløbet – "tid til fordybelse" som det ofte udtrykkes på skolerne. Det betyder at de elever der følger pakkerne, har længere tid til at nå de faglige mål, og at de mulighed for at komme igennem stoffet flere gange, hvilket flere lærere vurderer at forholdsvist mange af eleverne har behov for. Her anvender lærerne ikke nødvendigvis andre aktiviteter eller metoder i undervisningen end på det ordinære forløb, men de har tid til at forklare tingene flere gange, og eleverne får længere tid til at færdiggøre en opgave. Lærerne tager sig stadig af forskellige sociale og personlige problemstillinger, men de vurderer ikke at der nødvendigvis anvendes andre metoder eller aktiviteter i undervisningen.

De pædagogiske tilgange til undervisningen inden for grundforløbspakkerne adskiller sig i forskellig grad fra undervisningen på de ordinære forløb. På nogle indgange er pakkerne blevet tilrettelagt med udgangspunkt i enkelte læreres kompetencer og engagement, fx pakker hvor der indgår elementer af idræt, eller pakker hvor læringsaktiviteterne tager udgangspunkt i elevernes læringsstile. Flere steder er det forholdsvist nyt for lærerne at arbejde med eleverne på denne måde. Ledelserne tilkendegiver generelt i interviewene at skolerne fremadrettet vil fokusere på udvikling af pædagogiske og didaktiske kompetencer hos lærerne, bl.a. i forbindelse med kompetenceudvikling og bemanning af grundforløbspakkerne.

Pakkerne er i vekslende grad lærerstyrede. Hovedparten af de besøgte indgange lægger vægt på at undervisningen inden for pakkerne i højere grad skal være tilrettelagt af læreren, dvs. at eleverne ikke selv skal styre og vælge hvilke læringsaktiviteter de vil deltage i og hvornår. På indgangene er denne lærerstyring den mest typiske forskel på grundforløbspakkerne og de ordinære forløb. Dog er der blandt de besøgte indgange også eksempler på ordinære forløb hvis undervisning i samme udstrækning som undervisningen inden for grundforløbspakkerne er tilrettelagt af de enkelte faglærere.

4.3.1 Grundforløbspakker med udvidet vejledning

Grundforløbspakker med udvidet vejledning adskiller sig ifølge de interviewede lærere og ledelser hovedsageligt fra de ordinære forløb ved at der indgår aktiviteter som sigter mod at hjælpe eleverne med at afklare deres uddannelsesvalg inden for den valgte indgang. Interviewene viser at de aktiviteter indgangene benytter sig af for at give eleverne et bedre grundlag for at vælge uddannelse, er forskellige.

På nogle af de besøgte indgange indeholder grundforløbspakker med udvidet vejledning et eller flere praktikophold hvor eleverne kan afprøve faget i praksis. På flere af indgangene Mad til mennesker indeholder grundforløbspakken med udvidet vejledning fx to praktikforløb af en uges varighed så eleven har mulighed for at komme i praktik to forskellige steder og dermed afprøve forskellige fagretninger i praksis. På andre af de besøgte indgange der har oprettet grundforløbspakker med udvidet vejledning, tilbydes eleverne en bredere fagrække end på det ordinære forløb så de bliver præsenteret for de forskellige uddannelsesretninger på indgangen.

Endelig er der på en af de besøgte indgange en grundforløbspakke med udvidet vejledning hvor den første del af forløbet fokuserer på om eleven passer ind på indgangen, gennem afprøvning af forskellige faglige aktiviteter der er typiske for den praksis som indgangens uddannelser retter sig mod. Desuden har lærerne ugentlige samtaler med eleverne og vejleder dem evt. til et indgangsskift hvis uddannelserne inden for den valgte indgang ikke i tilstrækkelig grad vurderes at passe til eleven.

4.3.2 Grundforløbspakker med opkvalificering

Grundforløbspakker med opkvalificering bliver på de besøgte indgange i høj grad anvendt til at opkvalificere eleverne i forhold til deres sociale og personlige kompetencer og i mindre grad i forhold til deres faglige kompetencer. Flere af de lærere der underviser inden for grundforløbspakker med opkvalificering, fortæller i interviewene at de anvender pædagogiske tilgange der adskiller sig fra tilgangen på det ordinære forløb. Flere lærere vurderer at formålet med en grundforløbspakke med opkvalificering i høj grad er at arbejde med elevernes sociale og personlige kompetencer, fx deres motivation for at gå i skole, deres selvværd, deres lyst og evne til at arbejde sammen men andre og deres evne til at møde op om morgenen. Lærerne vurderer at det faglige sigte med undervisningen kræver en anden pædagogisk tilgang end på de ordinære forløb.

Flere af grundforløbspakkerne med opkvalificering indeholder derfor særlige aktiviteter der fokuserer på at udvikle elevernes sociale og personlige kompetencer. På en af de besøgte indgange tilbydes eleverne fx aktiviteter hvor der er tilknyttet en psykolog. Formålet er at eleverne skal få et bedre kendskab til deres stærke og svage sider og derigennem bl.a. få mod og tro på at de kan gennemføre en erhvervsuddannelse.

Andre lærere fortæller at de gennemfører en række samarbejdsøvelser med de elever der følger pakkerne med opkvalificering. Flere lærere fortæller at de fx indlægger mere tid til det sociale, fx i starten af grundforløbet hvor klassen fx sættes til at spille forskellige spil for at lære hinanden bedre at kende. Andre lærere har sat tid af på skemaet til "klassens tid" hvor der bl.a. tales om elevernes relationer til hinanden og til lærerne, eller hvor eleverne spiser morgenmad eller frokost sammen.

I sammenhæng med dette fokus på sociale og personlige kompetencer er der flere af de besøgte indgange hvor forskellige idrætsaktiviteter indgår i aktiviteterne inden for grundforløbspakken med opkvalificering. Inden for en af grundforløbspakkerne på en af de besøgte indgange har eleverne idræt på skemaet en gang om ugen. På en anden af de besøgte indgange anvendes idræt og fysiske øvelser mere ad hoc. Læreren vurderer hvornår der er behov for at klassen fx går en rask travetur. Inden for en af grundforløbspakkerne på en af de besøgte indgange Bil, fly og andre transportmidler er idræt et fag der tilbydes, og som indeholder aktiviteter som fx vægttræning, løb, gokart og mountainbike. På alle disse indgange har man altså valgt at indlægge ekstra aktiviteter i pakkerne med opkvalificering der ikke knytter sig direkte til det faglige, men som har til formål at træne nogle sociale og personlige kompetencer hos eleverne.

Andre indgange har valgt at lade grundforløbspakken med opkvalificering indeholde ekstra faglige temaer som gør at eleverne der følger pakken, får en bredere faglig undervisning end eleverne på det ordinære forløb. På en af de besøgte indgange er der oprettet et grundforløb kaldet Mad og helse hvor sund mad og livsstil er et fagligt tema i undervisningen. Temaet har både et fagligt

fokus på undervisning af eleverne, særligt inden for ernæringsrigtig kost, og et socialt fokus på motion og sociale idrætsaktiviteter. På en anden af de besøgte indgange, Mad til mennesker, er der i den opkvalificerende grundforløbspakke et tema om nordisk mad. Hovedparten af grundforløbspakkerne på de besøgte indgange indeholder dog de samme faglige temaer som det ordinære forløb.

Nogle af grundforløbspakkerne med opkvalificering gør også brug af praktikophold. Der er på de besøgte indgange eksempler på aktiviteter der skal gøre eleverne klar til at gennemføre hovedforløbet, herunder at søge praktikplads og fuldføre praktikperioderne på hovedforløbet. Lærerne påpeger at grundforløbspakkens praktikperiode/-perioder især skal give eleverne et fagligt og socialt løft der gør dem mere parate til hovedforløbet. Praktikken skal sætte fokus på elevernes sociale kompetencer og deres evne til at indgå på en arbejdsplads. På en af de besøgte indgange fortæller lærerne at eleverne fx arbejder med deres personlige fremtoning og med at formulere et CV, og at de får hjælp til at søge praktikplads. Her lægger lærerne også vægt på at skabe en trykpraktiksituation for eleverne, fx ved at lade to elever følges ad under praktikopholdet.

Foruden virksomhedsbesøg og praktikforløb viser interviewene at der inden for nogle af pakkerne med opkvalificering også er tilstræbt en højere grad af praksisnærhed i læringsaktiviteterne. Det gælder især grundfag som fx dansk, matematik og it. På en af de besøgte indgange, Mad til mennesker, har man inden for grundforløbspakken omdannet faget naturfag til køkkenkemi. Lærernes erfaringer er at eleverne kan have svært ved at se hvad de skal bruge naturfag til, og lærerne fokuserer derfor på at gøre faget mere praksisnært og tættere knyttet til undervisningen i køkkenet. Hvor undervisningen i naturfag kun foregik i et teorilokale, foregår en del af undervisningen i køkkenkemi i et køkken hvor forskellige processer afprøves og illustreres i praksis.

4.3.3 Grundforløbspakker med merit og grundforløbspakker med studiekompetence

Interview med lærere og ledelser viser at man på mange indgange opfatter afkortede grundforløb – grundforløb med merit – som grundforløbspakker. Flere af de besøgte indgange har oprettet grundforløbspakker med merit. Disse kaldes ofte "turbohold", eller eleverne kaldes "turboelever". Lærerne fortæller i interviewene at grundforløbspakker med merit hverken indholdsmæssigt eller pædagogisk adskiller sig fra de ordinære forløb. Forskellen er udelukkende at de faglige mål nås på kortere tid. Der er desuden forskel på om skolerne har samlet meriteleverne på separate hold, eller om meriteleverne følges med elever på ordinære forløb.

Enkelte af de indgange som EVA har besøgt, har udbudt grundforløbspakker med studiekompetence for elever der ønsker at læse videre, men ingen af dem har oprettet nogle af disse pakker. Interview med ledelserne viser at de har vurderet at elevgrundlaget for at oprette disse pakker ikke har været tilstrækkeligt stort, bl.a. fordi man på disse indgange vurderer at det kræver en større elevvolumen end den opnåelige at oprette en grundforløbspakke med studiekompetence.

Samtidig viser interview med både lærere og ledelser at skolerne i varierende grad bruger grundforløbspakkerne til at tiltrække elever med stærke uddannelsesforudsætninger. På en af de skoler der har udbudt en grundforløbspakke med studiekompetence, er pakken beskrevet på skolens hjemmeside. Interview med ledelsen på denne skole viser at der bliver holdt kvartalsvise møder med det lokale UU-center, men at der her er et stort fokus på de frafaldstruede elever, hvilket betyder at indsatsen i forhold til at rekruttere elever til grundforløbspakken med studiekompetence i mindre grad er i fokus.

De indgange der har udbudt grundforløbspakker med studiekompetence, men uden at de er blevet oprettet, beskriver at pakkerne fx har en længere varighed end det ordinære forløb, og at de er rettet mod elever der er afklarede og læringsparate. Forløbene giver eleverne studiekompetencer på et niveau svarende til C-niveau i fag som engelsk og matematik.

4.4 Grundforløbspakkernes varighed

Ledelser og lærere fortæller i interviewene at fastsættelsen af grundforløbspakkernes varighed er en vigtig beslutning i arbejdet med at tilrettelægge dem. Et grundforløb har maksimalt en varighed på 60 uger. De fleste af de grundforløbspakker der er udbudt på de besøgte indgange, har en længere varighed end de 20 uger som et ordinært forløb typisk varer.

I de tilfælde hvor en grundforløbspakke består af elever som inden for de første to uger af grundforløbet, og dermed som et resultat af kompetencevurderingen, er startet med grundforløbspakken, er varigheden af denne som regel fastlagt på forhånd. Varigheden af disse grundforløbspakker er typisk mellem 30 og 40 uger. På de besøgte indgange er der dog også eksempler på grundforløbspakker der ikke har en på forhånd fastsat varighed selvom eleverne bliver inddelt i forhold til forskellige pakker når de begynder på grundforløbet.

I de tilfælde hvor grundforløbspakken er placeret forud for det ordinære forløb, varer pakken som tidligere beskrevet fx 10 eller 20 uger så eleverne også i disse tilfælde har et samlet grundforløb på 30 eller 40 uger, dvs. inklusive det efterfølgende ordinære forløb. Hvis lærerne vurderer at eleverne ikke er klar til hovedforløbet herefter, træffer de typisk en individuel aftale med eleven om at forlænge grundforløbet yderligere.

På de besøgte indgange hvor pakkerne er placeret i forlængelse af det ordinære grundforløb, varierer længden af grundforløbet for den enkelte elev. Interview med ledelser og lærere viser at eleverne der følger disse typer af grundforløbspakker, bliver vurderet ved afslutningen på grundforløbet. Derudfra bliver det besluttet om elevens grundforløb skal forlænges.

4.5 Grundforløbspakker og holddannelser

Det fremgår af hovedbekendtgørelsen at grundforløbspakkerne skal være strukturerede forløb for elever der har behov for stabile og sociale rammer. Men reglerne fastsætter ikke i hvilket omfang holddeling eller klassedeling skal være med til at udgøre den stabile og sociale ramme om grundforløbspakkerne.

Interview på de besøgte indgange viser at kravet om at grundforløbspakkerne skal være strukturerede, typisk søges opfyldt ved bl.a. at inddele eleverne i faste hold eller klasser. Dvs. at en afgrænset gruppe elever går på det samme hold eller i den samme klasse gennem hele grundforløbet. I de fleste tilfælde har holdet eller klassen en eller flere faste lærere tilknyttet, og en af de pågældende lærere er typisk også kontaktlærer for eleverne. I mange tilfælde har holdet eller klassen også et fast klasselokale.

Besøgene viser også at den enkelte klasse eller det enkelte hold ikke nødvendigvis består af elever der følger den samme grundforløbspakke, dvs. at de ikke altid består af elever med nogenlunde ens forudsætninger og behov. Nogle af de besøgte indgange viser eksempler på elever der følger forskellige grundforløbspakker, og som går på det samme hold. Andre viser eksempler på elever der følger en grundforløbspakke, og som går på hold med elever der følger et ordinært grundforløb.

I de tilfælde hvor grundforløbspakken enten erstatter det ordinære forløb eller er placeret som et forløb forud for det ordinære forløb, er der ofte sammenfald mellem grundforløbspakkerne og de enkelte hold eller klasser. I de tilfælde hvor grundforløbspakkerne ligger i forlængelse af det ordinære grundforløb, går elever der følger forskellige grundforløbspakker, typisk i klasse eller på hold sammen med elever på det ordinære forløb da der ikke som udgangspunkt er foretaget denne skelnen mellem eleverne. Dog viser interview på de besøgte indgange også at nogle indgange pga. lille elevvolumen har valgt at oprette klasser eller hold med elever fra forskellige grundforløbspakker, også selvom det allerede i løbet af de første fjorten dage er blevet besluttet hvilken grundforløbspakke den enkelte elev skal følge.

De fleste af de besøgte indgange vurderer at inddeling af eleverne i hold er en forudsætning for at tilrettelægge et struktureret forløb der tager højde for elevernes behov for en fast social ramme om grundforløbet. Lederne på de skoler der har valgt at oprette hold, fortalte dog under interviewene at holdene har vanskeligt ved at rumme elever der begynder på grundforløbet på andre tidspunkter end ved de store optag i august og januar. Hvis holdene skal fungere som en nogenlunde fast ramme, og hvis lærerne skal have mulighed for at tilrettelægge og strukturere læringsaktiviteterne med den nødvendige progression, vurderer mange af lederne at det ikke er hensigtsmæssigt at optage elever undervejs i forløbene. Nogle af de besøgte indgange har forsøgt at løse denne problematik ved at tilrettelægge nogle særlige værksteder for grundforløbs-

pakkerne, ofte med flere lærere tilknyttet, hvor elever løbende kan begynde på et grundforløb inden for en grundforløbspakke. På disse indgange fungerer grundforløbspakken i sig selv som en faglig og social ramme for eleverne, og den er ikke bundet op på et på forhånd givet begyndelses- og afslutningstidspunkt.

4.6 Forudsætninger på skoler og indgange

Interview med lederne på de besøgte indgange viser at de forskellige valg som indgangene træffer når de skal tilrettelægge grundforløbspakker, hovedsageligt afhænger af følgende to forhold:

- Den enkelte skoles udgangspunkt forud for arbejdet med grundforløbspakker, dvs. på hvilken måde intentionerne i reform 2000 om en individualisering af forløbene er blevet implementeret på skolen og på den enkelte indgang
- De faglige og traditionsmæssige forhold der knytter sig til den enkelte fællesindgang, herunder fx om grundforløbet er uddannelsesopdelt, og hvor stort et antal af uddannelser der hører under den enkelte indgang.

I det følgende beskrives disse forhold, herunder hvad de betyder for de valg som indgangene træffer når de tilrettelægger grundforløbspakkerne.

4.6.1 Den enkelte skoles udgangspunkt for arbejdet med grundforløbspakker

Grundforløbspakkerne skal være strukturerede forløb, og det søger den enkelte skole at opfylde ved fx at inddele eleverne i faste hold eller klasser eller ved at lade læringsaktiviteter være tilrettelagt af lærerne på forhånd. Interview på de besøgte indgange viser at skolernes organisering af grundforløb inden kravet om grundforløbspakker trådte i kraft, har haft indflydelse på hvordan holdinddeling og lærerstyring er blevet grebet an inden for grundforløbspakkerne.

På nogle af de besøgte indgange var grundforløbene inden kravet om grundforløbspakker trådte i kraft, organiseret som individuelle forløb der tog udgangspunkt i elevens personlige uddannelsesplan. På disse indgange har kravet om grundforløbspakker i de fleste tilfælde medført at indgangen har oprettet en række forskellige hold for elever der følger pakkerne. Det betyder også at elever der ikke følger en grundforløbspakke, ikke går på et fast hold.

På en af de besøgte indgange, Strøm, styring og it, fortæller lærerne at inddelingen af elever i flere nogenlunde homogene grupper i forhold til deres individuelle forudsætninger har været en afgørende nyskabelse som indførelsen af grundforløbspakker har medført. Lærerne vurderer at deres tidligere erfaringer med individuelle forløb var at det kunne være vanskeligt at tilrettelægge læringsaktiviteter for alle de forskellige elever. Det er bl.a. disse erfaringer der har påvirket den måde lærerne har tilrettelagt grundforløbspakkerne på.

Blandt de besøgte indgange er der også eksempler på at man har videreført de individuelle grundforløb og dermed lader alle elever på indgangen gå sammen og evt. forlænger nogle af elevernes grundforløb til sidst som en del af en grundforløbspakke. Begrundelsen for dette er at man ikke vurderer at kompetencevurderingerne inden for de første fjorten dage af grundforløbet giver en sikker indikation af hvilken type grundforløb der vil være det rette for eleven. En sådan organisering forekommer også på indgange hvor lærerne har gode pædagogiske erfaringer med at gennemføre grundforløbet som individuelle forløb, og hvor eleverne selv vælger hvilke læringsaktiviteter de vil deltage i og i hvilken rækkefølge.

Interviewene viser at der på nogle indgange var igangsat en udvikling mod en øget strukturering af grundforløbet allerede inden kravet om grundforløbspakker trådte i kraft. På nogle af disse indgange var eleverne på grundforløbene også tidligere inddelt i forskellige hold, dog knap så systematisk, og har derfor også deltaget i læringsaktiviteter tilrettelagt som holdundervisning.

Besøgene viser eksempler på at eleverne var inddelt ud fra andre forhold end deres forudsætninger. Fx inddelte nogle indgange tidligere eleverne alfabetisk eller i forhold til deres alder. På disse indgange er den tidligere praksis blevet systematiseret som grundforløbspakker hvor eleverne i stedet inddeles efter deres forudsætninger og behov. Det betyder her at alle elever på grundforløbet går på faste hold – også elever der går på det ordinære grundforløb. Ledelserne på indgangene begrundede dette med at de har gode erfaringer med at tilrettelægge grundforløbene som holdundervisning – særligt i forhold til at fastholde elever med svage forudsætninger.

4.6.2 Fællesindgangenes betydning for grundforløbspakkerne

Interviewene på de udvalgte indgange viser at den enkelte fællesindgang har betydning for hvilke typer af grundforløbspakker der bliver oprettet. Nogle af de udvalgte fællesindgange har tradition for fra starten at inddele eleverne i hold efter de uddannelser grundforløbet retter sig imod, og uddannelsesrette læringsaktiviteterne gennem hele grundforløbet.

Udvidet vejledning og uddannelsesopdeling af grundforløbet

Uddannelsesopdeling af grundforløbet, dvs opdeling af eleverne i forhold til den uddannelse de vil vælge efter grundforløbet, forekommer typisk på nogle typer indgange. Evaluering viser at en sådan opdeling betyder at nogle typer af grundforløbspakker bliver mindre relevante og vanskeligere at tilrettelægge på sådanne indgange. Uddannelsesopdeling kan også gøre det vanskeligere for den enkelte indgang at oprette særskilte hold med elever der følger grundforløbspakker da uddannelsesopdeling ofte betyder at der ikke er elevvolumen til yderligere holdinddelinger af eleverne. Samtidig er indgangens struktur, dvs. hvor mange uddannelser indgangen retter sig imod, også afgørende for om visse typer af grundforløbspakker bliver oprettet, jf. nedenfor.

Besøgene på de forskellige indgange viser at pakker med udvidet vejledning typisk bliver oprettet på indgangen Mad til mennesker. Indgangen Mad til mennesker rummer forholdsvis mange uddannelser, og der er derfor meget at vælge mellem. Der er fx stor forskel på om eleven vælger at tage en uddannelse som kok, tjener, receptionist, ernæringsassistent, bager eller slagter for blot at nævne nogle af indgangens muligheder. Samtidig er grundforløbet på Mad til mennesker på de tre besøgte indgange organiseret som et fælles forløb som først bliver uddannelsesrettet i slutningen af grundforløbet. Der er derfor en periode på grundforløbet som eleverne kan følge uden nødvendigvis at have valgt uddannelse, og hvor der derfor er behov hos eleverne for at afklare det endelige uddannelsesvalg. Der er desuden stor forskel på hvilken type arbejde og hvilke arbejdsvilkår der gælder inden for de forskellige professioner, og interview med lærere og ledere på disse indgange viser at eleverne bliver mere afklarede om deres uddannelsesvalg ved at afprøve de forskellige brancher inden de endeligt vælger uddannelse.

På mange af indgangene Bil, fly og andre transportmidler, Bygge og anlæg og Strøm, styring og it viser interview med lærere og ledelser at indgangene ikke udbyder en grundforløbspakke med udvidet vejledning med henblik på at støtte uafklarede elever. Ledelserne begrundet det med at eleverne i høj grad er afklarede om deres uddannelsesvalg på disse indgange. Elevinterviewene fra de besøgte indgange Bil, fly og andre transportmidler viser at hovedparten af de elever der starter her, på forhånd ved hvad de vil være, fx automekaniker, og at der derfor ofte vil være færre valg at træffe.

På enkelte af de besøgte uddannelsesopdelte indgange forekommer pakkerne med udvidet vejledning dog. På en af indgangene Strøm, styring og it, hvor en vejledningspakke indgår i indgangens it-del, fortæller lærerne at de har erfaring for at de elever der følger denne pakke, ikke er helt afklarede med deres valg selvom de er startet på et grundforløb der er uddannelsesrettet fra begyndelsen. Lærerne fortæller at it generelt er et område der tiltrækker mange forskellige elever der har valgt at uddanne sig inden for området af mange forskellige årsager, og at en del af eleverne i løbet af grundforløbet finder ud af at de alligevel ikke vil gennemføre en uddannelse inden for dette område.

På en af de besøgte skoler med indgangen Bygge og anlæg har man også oprettet en grundforløbspakke med udvidet vejledning hvor eleverne systematisk afprøver indgangens forskellige uddannelsesretninger. Her vurderer lærerne at mange af eleverne kan have gavn af at afprøve forskellige faglige retninger inden for indgangen – også selvom de virker afklarede når de begynder på deres grundforløb.

Hold på uddannelsesopdelte indgange

Flere af de besøgte indgange lægger stor vægt på at eleverne så tidligt som muligt får et grundforløb der er uddannelsesrettet, og det har i nogle tilfælde haft den konsekvens at der ikke har

været tilstrækkeligt mange elever til både at blive inddelt i hold efter forskellige uddannelsesretninger og at blive inddelt i hold efter forudsætninger og behov. Indgangene har i de fleste tilfælde prioriteret fagopdelingen og dannet hold inden for de forskellige fagretninger og dermed oprettet hold med elever med forskellige forudsætninger.

Enkelte af de besøgte indgange har grundforløbspakker bestående af hold med en veldefineret elevgruppe inden for en specifik uddannelsesretning, fx et forlænget grundforløb på tømrergrundforløbet Tømrer – med tid til fordybning, men i de fleste tilfælde har indgangene vurderet at deres optag af elever ikke har været tilstrækkeligt stort til både at kunne inddele eleverne i forhold til de forskellige uddannelses typer på indgangen og at kunne inddele dem i forhold til forskellige målgrupper for grundforløbspakkerne.

I modsætning til dette er de tre besøgte indgange Mad til mennesker alle organiseret så der er et grundforløb på tværs af uddannelsesretninger for alle elever der starter på indgangen. Dette giver en elevvolumen der gør det muligt at inddele eleverne i hold i forhold til deres forudsætninger og dermed oprette grundforløbspakkerne som samlede hold.

4.6.3 Lærernes betydning for indholdet i grundforløbspakkerne

Alle de besøgte indgange har oprettet grundforløbspakker der rummer elementer af opkvalificering, dvs. pakker hvor eleverne deltager i flere og andre typer af læringsaktiviteter end på de ordinære grundforløb. På de besøgte indgange er der dog stor forskel på indholdet af disse grundforløbspakker med opkvalificering og den pædagogiske tilgang der ligger til grund for den enkelte grundforløbspakke.

Interviewene på de udvalgte indgange viser at lærernes opfattelse af hvilke mål grundforløbspakkerne skal opfylde, og hvordan disse mål kan nås, spiller en vigtig rolle i forhold til hvilke pakker der bliver oprettet, og hvordan disse pakker bliver tilrettelagt. Interview med lederne på de udvalgte indgange viser at der på skolerne og på de enkelte indgange skabes rig mulighed for at de lærere der brænder for at undervise forskellige målgrupper blandt eleverne, er med til at tilrettelægge og gennemføre læringsaktiviteterne inden for grundforløbspakkerne. Dette er særligt tydeligt på de opkvalificerende pakker.

På nogle indgange er der i grundforløbspakkerne med opkvalificering lagt stor vægt på den sociale dimension i forløbene, dvs. at forløbene skaber en mere tydelig social ramme for eleverne end på et ordinært, individuelt grundforløb på den pågældende indgang. Samtidig er de grundforløbspakker med opkvalificering hvor den sociale dimension er tydelig, ofte kendetegnet ved at lærerne anvender en særlig pædagogisk tilgang over for de elever der følger pakkerne. Det kan fx være fokus på elevernes læringsstile eller aktiviteter der skal opøve nogle konkrete sociale kompetencer hos eleverne. Interview med lærerne på de indgange hvor grundforløbspakkerne

med opkvalificering tager udgangspunkt i en særlig pædagogisk tilgang, viser at den valgte pædagogiske tilgang oftest har sammenhæng med lærernes interesseområder, fx om de har en særlig interesse i at arbejde med udgangspunkt i elevernes læringsstile. Det er samtidig disse lærere der typisk underviser inden for grundforløbspakkerne, og som oplever et særligt ejerskab til den enkelte pakke-type.

4.7 Sammenfatninger og vurderinger

Evalueringen viser at skolerne og de enkelte indgange er godt i gang med at implementere grundforløbspakker, men den viser også at der er stor forskel på hvordan de har grebet opgaven an, og hvordan grundforløbspakkerne bliver udmøntet i praksis.

Evalueringen viser fx at der hersker forskellige opfattelser af om det ordinære forløb i sig selv kan opfattes som en pakke, om en pakke skal være et samlet grundforløb, eller om pakken kan udgøre en mindre del af det samlede grundforløb for den enkelte elev. Der er også forskel på hvor stor en andel af eleverne der følger en grundforløbspakke, og hvilken sammenhæng grundforløbspakkerne har med de ordinære grundforløb. På nogle skoler følger alle elever en grundforløbspakke, og det betyder at grundforløbspakkerne erstatter de ordinære, individuelle forløb. På andre skoler tilrettelægges grundforløbspakkerne som en form for delforløb som eleverne gennemfører forud for eller i forlængelse af de ordinære grundforløb.

Evalueringen viser også at skolerne og de enkelte indgange har forskellige pædagogiske tilgange til grundforløbspakkerne – ofte med udgangspunkt i udvalgte læreres kompetencer og engagement, hvilket mange steder fx kommer til udtryk i nogle læreres interesse i at arbejde med udgangspunkt i elevernes læringsstile. Der er derfor en risiko for at arbejdet med grundforløbspakkerne overlades til nogle få og meget engagerede lærere i stedet for at være et mere bredt forankret initiativ. EVA vurderer at det er vigtigt at både udviklingen af og undervisningen inden for grundforløbspakkerne bliver gjort til et fælles anliggende på den enkelte indgang. Dette kan være med til at sikre at der indgår brede overvejelser om pakkernes indhold, og at undervisningen inden for pakkerne kan varetages af forskellige lærere.

Grundforløbspakkerne er hovedsageligt blevet oprettet som forløb der er rettet mod elever med svage forudsætninger for uddannelse. Det er der god grund til idet erhvervsuddannelserne generelt har stor opmærksomhed rettet mod disse elevgrupper for at fastholde dem på uddannelserne. Men EVA vurderer at der også er behov for at bruge pakkerne mere aktivt i arbejdet med at rekruttere og fastholde elever med gode forudsætninger for uddannelse, herunder elever der har mulighed for at gennemføre erhvervsuddannelsen med studiekompetence eller som et såkaldt turboforløb. Det er vigtigt for at øge rekrutteringen til erhvervsuddannelserne og sikre at de fremtidige behov for arbejdskraft kan imødekommes.

Åbne og fleksible styredokumenter rummer mange fordele, ikke mindst i en situation hvor skolerne skal implementere et nyt element i et uddannelsessystem som i forvejen er kendetegnet ved fleksible rammer. EVA vurderer dog at åbenheden og fleksibiliteten i styredokumenterne har medført at forståelsen af hvad en grundforløbspakke er eller kan være, er meget forskellige fra skole til skole.

EVA vurderer at de mange forskellige måder at tilrettelægge grundforløbspakker på har medført at det fx er vanskeligt at kommunikere om pakkernes rammer og muligheder til forskellige interessentgrupper, herunder potentielle elever, forældre og vejledere, så pakkerne kan indgå i deres overvejelser om uddannelse. EVA vurderer at en mere målrettet annoncering, fx gennem de lokale UU-centre og på skolernes hjemmesider, vil kunne medvirke til at uddannelsestilbuddene på erhvervsuddannelserne kan tiltrække flere forskellige elevgrupper. For at dette skal blive muligt, må rammerne være mere tydelige i forhold til at definere hvad en grundforløbspakke er.

Opmærksomhedspunkter

EVA vurderer at det i det fortsatte arbejde med at udvikle grundforløbspakkerne er vigtigt at være opmærksom på følgende:

- Grundforløbspakkerne giver mulighed for at tilbyde forløb med særlige profiler, herunder forløb der forbereder til videregående uddannelse. Skolerne og de enkelte indgange kan derfor bruge grundforløbspakkerne til at rekruttere særlige elevtyper og elever med forskellige forudsætninger. Men det kan gøres mere målrettet og aktivt end tilfældet er i dag, fx ved at skolerne i højere grad udnytter mulighederne for at tiltrække elever med stærke uddannelsesforudsætninger.
- Det er en vigtig opgave for den enkelte skole at lærere, elever og andre interessenter har et overblik over de forskellige muligheder for at gennemføre grundforløbet som en pakke. I den sammenhæng er det vigtigt at de centrale styredokumenter udgør en fleksibel og tydelig ramme om denne opgave på skolerne. Det kan ske ved en øget vejledningsindsats over for skolerne der præciserer hvordan en grundforløbspakke principielt set adskiller sig fra det ordinære grundforløb, og hvilke forhold der kan udgøre de strukturerende elementer i en grundforløbspakke. Desuden er der behov for eksempler der er tilpasset den nye grundforløbsstruktur med 12 fællesindgange.

5 Grundforløbspakkernes betydning

Dette kapitel belyser grundforløbspakkernes betydning på baggrund af vurderingerne hos de centrale aktører på skolerne. Det første afsnit (5.1) fremlægger resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen blandt de uddannelsesansvarlige ledere med særlig vægt på deres opfattelser af pakkernes betydning i forhold til en række mål. De følgende afsnit (5.2-5.5) uddyber disse opfattelser på baggrund af de erfaringer og vurderinger der kommer til udtryk i interviewene med elever, lærere og ledere under skolebesøgene med særlig vægt på pakkernes betydning for tilrettelæggelsen af undervisningen, elevernes oplevelse af tilhørsforhold og frafaldet. Det sidste afsnit (5.6) sammenfatter resultaterne og viser EVA's vurderinger af de muligheder og udfordringer som grundforløbspakkerne rummer.

5.1 Grundforløbspakkernes betydning i forhold til udvalgte mål

Spørgeskemaundersøgelsen blandt de uddannelsesansvarlige for de indgange der udbydes på de enkelte skoler, belyser i hvilken grad de uddannelsesansvarlige ledere vurderer at grundforløbspakkerne bidrager til at realisere forskellige mulige mål med pakkerne.

I undersøgelsen bliver de uddannelsesansvarlige spurgt om i hvilken grad de vurderer at grundforløbspakkerne gør følgende:

- Giver eleverne forløb der tager højde for deres forudsætninger og behov
- Understøtter lærerne i arbejdet med at strukturere og tilrettelægge aktiviteterne på grundforløbene
- Giver eleverne et socialt tilhørsforhold
- Medvirker til at minimere frafaldet.

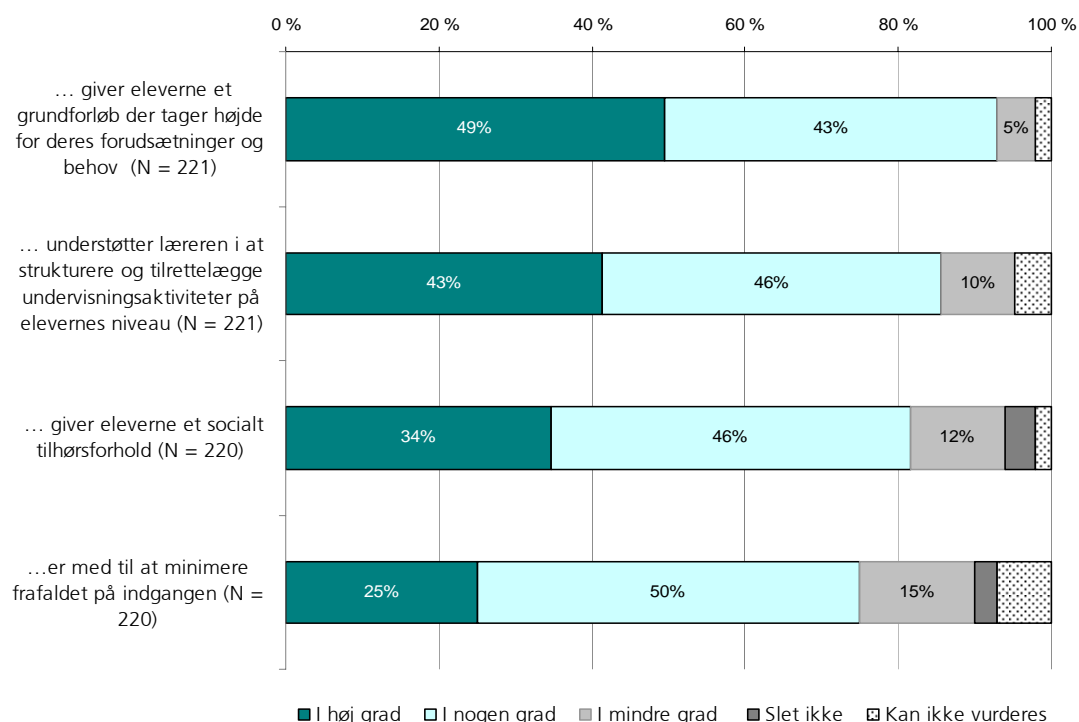
De uddannelsesansvarliges vurdering af grundforløbspakkernes betydning skal ses i sammenhæng med to andre forhold. For det første indikerer interviewene under skolebesøgene at man på skolerne finder det vanskeligt at vurdere grundforløbspakkernes betydning isoleret set da mange indsatser med de samme formål er iværksat samtidigt. Det indebærer at resultaterne fra

spørgeskemaundersøgelsen skal ses som vurderinger af i hvilken grad grundforløbspakkerne bidrager til de ovennævnte mål – set i sammenhæng med de aktiviteter der i øvrigt er iværksat på de enkelte indgange.

For det andet er der – som vist i kapitel 4 – store forskelle på hvilke valg skolerne og de enkelte indgange har truffet i forhold til at tilrettelægge og gennemføre grundforløbspakker, og hvad pakkerne indeholder på forskellige indgange. De uddannelsesansvarliges besvarelser af spørgsmålene kan derfor dække over meget forskellige tilrettelæggelser af pakkerne og meget forskellige forståelser af hvad en grundforløbspakke er.

Figur 1 viser resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen blandt de uddannelsesansvarlige om grundforløbspakkernes betydning i forhold til udvalgte mål.

Figur 1
Ledervurderinger af grundforløbspakkerne i forhold til forskellige mål
I hvilken grad vurderer du, at grundforløbspakkerne på denne indgang...

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt uddannelsesansvarlige på erhvervsuddannelserne, 2008.

Det fremgår af figuren at lederne overordnet set vurderer at grundforløbspakkerne bidrager til at realisere de nævnte mål, og at meget få vurderer at grundforløbspakkerne slet ikke bidrager til disse mål. Typisk vurderer mellem 5 % og 10 % af de uddannelsesansvarlige at de enten ikke eller endnu ikke kan vurdere i hvilken grad grundforløbspakkerne bidrager til de forskellige mål.

Næsten alle ledere (92 %) vurderer at grundforløbspakkerne i høj grad eller i nogen grad giver eleverne et grundforløb der tager højde for deres forudsætninger og behov. 49 % af lederne vurderer at det i høj grad er tilfældet, mens 43 % vurderer at det i nogen grad er tilfældet. En tilsvarende stor andel af lederne (89 %) vurderer at grundforløbspakkerne i høj grad eller i nogen grad understøtter lærerne i at strukturere og tilrettelægge undervisningsaktiviteter på elevernes niveau. De to spørgsmål hænger tæt sammen så det er ikke overraskende at svarfordelingerne på disse to spørgsmål næsten er identiske.

Lidt færre, men stadig en stor andel af de uddannelsesansvarlige, vurderer at grundforløbspakkerne i høj grad eller i nogen grad giver eleverne et socialt tilhørsforhold (80 %, hvoraf 34 % vurderer at det i høj grad er tilfældet), eller at pakkerne er med til at minimere frafaldet på indgangen (75 %, hvoraf de 25 % vurderer at det i høj grad er tilfældet).

Spørgeskemaundersøgelsen viser at de uddannelsesansvarlige på skolerne overordnet set har en positiv vurdering af grundforløbspakkerne i forhold til de udvalgte mål. De følgende afsnit belyser nærmere hvordan lærere, ledere og elever på de besøgte indgange vurderer grundforløbspakkerne og deres muligheder og udfordringer i forhold til disse mål.

5.2 Differentiering efter målgrupper

En vigtig hensigt med grundforløbspakkerne er at de skal skærpe opmærksomheden over for forskellige målgrupper blandt eleverne og styrke mulighederne for at tilrettelægge differentierede grundforløb der tager højde for målgruppernes forskellige forudsætninger og behov, jf. kapitel 3. Det fremgår af spørgeskemaundersøgelsen at et meget stort flertal af lederne vurderer at det faktisk er tilfældet.

På baggrund af interviewene under skolebesøgene uddyber dette afsnit på hvilke måder og i hvilket omfang grundforløbspakkerne bidrager til at give eleverne et grundforløb der tager højde for deres forudsætninger. Afsnittet fokuserer især på betydningen af at inddele eleverne i forskellige målgrupper, herunder særligt inden for grundforløbspakker med opkvalificering.

Inddeling af elever i forskellige målgrupper

Grundforløbspakkerne giver mulighed for at inddele eleverne i målgrupper i forhold til deres uddannelsesforudsætninger. Inddelingen af eleverne i målgrupper betyder ifølge lærerne og lederne

at det bliver lettere at tilrettelægge undervisningen og læringsaktiviteterne. Forskellige aspekter af denne gevinst for den pædagogiske tilrettelæggelse bliver beskrevet i næste afsnit (5.3), mens dette afsnit fokuserer på andre forhold i forbindelse med inddelingen af eleverne i målgrupper, herunder hvordan lærerne og eleverne vurderer denne inddeling i målgrupper og mulighederne for at foretage en hensigtsmæssig inddeling.

På nogle skoler fortæller lærerne at de har været bekymrede for om en inddeling af eleverne i forhold til deres uddannelsesforudsætninger ville have negative konsekvenser. I flere interview beskriver lærere og ledelser at de har talt meget om vigtigheden af at det ikke kommer til at hedde sig at en elev skal "ned på" en pakke med opkvalificering eller "op på" et ordinært forløb eller turboforløb. De generelle indtryk fra skolebesøgene viser at lærerne og ledelserne er meget opmærksomme på risikoen for sådanne negative konsekvenser.

De generelle indtryk fra lærer- og lederinterviewene understøttes af interviewene med eleverne. Generelt er eleverne bevidste om og åbne over for det forhold at erhvervsuddannelserne har elever med forskellige erfaringer og forskellige uddannelsesforudsætninger. De elever der følger grundforløbspakker med opkvalificering, giver fx ikke udtryk for – hverken direkte eller indirekte – at de vurderer det som et nederlag eller negativt at skulle følge en sådan pakke. Tværtimod opfatter eleverne det positivt at følge en pakke. Interviewene giver indtryk af at det i høj er grad er lykkedes for de indgange EVA har besøgt, at undgå at eleverne vurderer det negativt at blive ind delt efter forudsætninger og behov.

Både lærere og elever giver dog udtryk for en bekymring over at nogle mestre er tilbageholdende med at oprette praktikpladser til elever der følger grundforløbspakker, og som måske ikke gennemfører grundforløbet på den vejledende tid der gælder for et ordinært forløb. Ifølge lærerne er billedet dog ved at ændre sig idet der hos mestrene er ved at brede sig en forståelse af at det ikke i sig selv er et kvalitetstegn at en elev har gennemført grundforløbet på kort tid. De elever der har gennemført grundforløbet ved at følge en udvidet pakke, skal opfylde de samme kompetencemål som elever på ordinære forløb da alle elever skal lave det samme grundforløbsprojekt.

Det er en afgørende forudsætning for en hensigtsmæssig inddeling af eleverne i målgrupper at skolerne er i stand til at vurdere eleverne på så præcis en måde at vurderingen kan danne grundlag for en inddeling af dem i relevante målgrupper. Flere af de besøgte indgange har gode erfaringer med at lade kompetencevurderingerne danne grundlag for en inddeling af eleverne i forskellige målgrupper, mens nogle af de besøgte indgange giver udtryk for at det er en udfordring at vurdere elevernes kompetencer og forudsætninger ved starten af grundforløbet. De oplever ikke at de har pålidelige redskaber og hensigtsmæssige procedurer til at foretage sådanne vurderinger. Det sætter ifølge disse lærere spørgsmålstegn ved grundideen bag grundforløbspakkerne. Interviewene med eleverne viser også at nogle elever ikke ved hvilke faglige vurderinger der ligger

til grund for at de følger en bestemt grundforløbspakke. Nogle elever har fx indtryk af at deres alder har været afgørende for om de følger en grundforløbspakke, mens andre elever med en uddannelsesaftale mener at det har spillet en rolle.

Pakker med opkvalificering på særlige hold

På de besøgte indgange hvor elever med svage uddannelsesforudsætninger eller behov for mere tid på grundforløbet går på hold sammen – adskilt fra eleverne på ordinære forløb – vurderer både elever og lærere at grundforløbspakken giver gode muligheder for at tage højde for elevernes forudsætninger, fx gennem aktiviteter som vanskeligt ville kunne indpasses på et ordinært forløb.

Mange af de elever der følger grundforløbspakker med opkvalificering, giver udtryk for at de netop gerne vil gå på et sådant hold fordi de vil have mere tid til at nå målene, og fordi det betyder at de ikke bliver så pressede, og at de derfor bedre kan overskue forløbet. Flere af dem vurderer at de har været heldige idet de opfatter en grundforløbspakke med opkvalificering som attraktiv både fagligt og socialt. De fremhæver fx forskellige spændende aktiviteter på sådanne hold som særligt gode for deres grundforløb. Andre elever opfatter ikke alle aktiviteter i pakkerne som lige attraktive, men som noget de gerne tager med fordi de i øvrigt er glade for pakken. Det gælder fx idræt som er lagt ind i nogle af pakkerne på de indgange EVA har besøgt.

Sammensatte eller adskilte hold

Nogle af de interviewede lærere beskriver det som en fordel at have hold med elever som har fælles forudsætninger, og som derfor ligner hinanden. Det betyder at det bliver lettere at sikre at de problemstillinger som læreren tager op på holdet, har relevans for eleverne, og at det dermed bliver lettere at skabe synergier på holdet.

På andre indgange giver lærerne udtryk for man mister nogle pædagogiske fordele når eleverne inddeles i adskilte hold ud fra deres forudsætninger. Disse lærere fremhæver at hold bestående af elever med forskellige forudsætninger giver en særlig dynamik, bl.a. fordi elever med svage uddannelsesforudsætninger derigennem kan lære af de fagligt stærkere elever, samtidig med at samspillet mellem forskellige elevgrupper også giver de fagligt stærkere elever nogle lærerige udfordringer. Der er dermed forskellige opfattelser blandt lærerne når det drejer sig om fordele og ulemper ved sammensatte hold i forhold til adskilte hold. Det fremgår af interviewene at disse forskellige vurderinger i højere grad afspejler de enkelte læreres pædagogiske overbevisning end forhold der er knyttet til indgangen eller skolen som helhed. I den forbindelse er det karakteristisk at den samme indgang på en skole kan have både sammensatte og adskilte hold inden for grundforløbspakkerne.

Nogle af de elever der går på sammensatte hold, ville tilsyneladende have foretrukket at gå på mere adskilte hold. Interviewene viser fx at nogle elever på ordinære forløb finder det u hensigts-

mæssigt at gå på hold sammen med elever der følger grundforløbspakker med opkvalificering, fordi der bliver brugt for meget tid på sociale aktiviteter på bekostning af det faglige indhold.

5.3 Lærernes pædagogiske tilrettelæggelse af undervisningen

Mens afsnit 5.2 belyser grundforløbspakkerne i forhold til mulighederne for at målrette undervisningen og læringsaktiviteterne i forhold til bestemte målgrupper, fokuserer dette afsnit på hvad grundforløbspakkerne generelt betyder for lærernes arbejde med den pædagogiske tilrettelæggelse af undervisningen.

Spørgeskemaundersøgelsen viser at hovedparten af lederne vurderer at grundforløbspakkerne i høj grad eller i nogen grad understøtter lærerne i at strukturere og tilrettelægge undervisningen ud fra elevernes niveau. Interviewene på skolerne viser at lærerne i høj grad deler denne opfattelse.

Overordnet vurderer ledere og lærere at man med grundforløbspakkerne har mulighed for at gennemføre strukturerede forløb og stadig bevare fleksibiliteten i den forstand at eleverne fx har mulighed for at skifte til en anden grundforløbspakke undervejs i grundforløbet, eller at længden af den enkelte elevs forløb kan revurderes løbende inden for den enkelte pakke. Flexibiliteten kan dog være vanskelig at fastholde idet det fx kan være svært at overtale en elev til at skifte hold undervejs i grundforløbet. For eleverne er de sociale rammer om uddannelsesforløbet meget vigtige, og de kan derfor have svært ved at acceptere at de ikke skal følges med deres kammerater gennem hele grundforløbet, jf. afsnit 5.4.

Det fremgår af interviewene at etableringen af mere faste strukturer og hold på grundforløbet betyder at det bliver vanskeligt at håndtere det løbende optag af elever. Ledelserne på mange af de besøgte indgange fortæller at grundforløbspakkerne som hovedregel kun etableres for eleverne på et af de store optag, især optaget efter sommerferien. Det betyder at hensynet til at læren skal kunne tilrettelægge undervisningen som en pakke, i praksis bliver afgørende for hvilke elever der bliver tilbudt en grundforløbspakke.

Lærer-elev-relationer

Grundforløbspakkerne har ifølge mange lærere haft stor betydning for lærer-elev-relationen. Det gælder især de steder hvor der er en høj grad af sammenfald mellem grundforløbspakker og hold, og hvor faste lærere bliver tilknyttet de enkelte grundforløbspakker så at eleverne bliver undervist af færre lærere som de til gengæld har gennem længere tid.

Mange lærere oplever det fx positivt at være tilknyttet et fast hold hvor de ofte er både kontaktlærer og faglærer for de samme elever. Lærerne fortæller at grundforløbspakkerne giver dem gode muligheder for at lære eleverne at kende. Det giver dem en indsigt som de kan bruge når de tilrettelægger og gennemfører undervisningen, så de bedre kan støtte eleverne både i deres faglige og i deres sociale udvikling. Nogle lærere fortæller i den forbindelse at de tidligere – dvs. inden de begyndte at undervise inden for grundforløbspakkerne – underviste så mange elever i så kort tid at det ikke altid var muligt at lære elevernes navne. Samtidig fortæller lærerne at grundforløbspakkerne stiller større faglige krav til den enkelte lærer. Lærerne skal nemlig være i stand til at dække flere af kompetencemålene inden for indgangen idet de som faste lærere på et bestemt hold skal dække et større fagligt område for få elever i stedet for – som tidligere – at dække et lille fagligt område for mange elever.

Både lærere og elever vurderer at lærer-elev-relationen er meget vigtig for et godt grundforløb. Generelt vurderer de elever som EVA har talt med, at den lærer eller de lærere der er tilknyttet holdet, er vigtige. Mange af eleverne nævner fx at deres lærere har en god måde at være sammen med dem på, og at de forklarer tingene bedre end andre lærere. Mange af eleverne fortæller at de oplever at læreren kender dem, og at læreren viser interesse for dem som elever, ligesom de oplever at de selv kender læreren, og at de føler sig trygge ved læreren. Det fremgår dermed tydeligt af elevinterviewene at de elever der har en fast lærer tilknyttet, tillægger det stor betydning.

Samarbejdet mellem lærerne

Nogle lærere fortæller at pakkernes mere faste sociale strukturer bidrager til at styrke samarbejdet mellem lærerne og tydeliggøre over for eleverne at "lærere taler med hinanden og planlægger forløbene i fællesskab", så at eleverne ikke kun får en tættere relation til den enkelte lærer, men også til deres lærere som gruppe.

Både lærernes faglige samarbejde og deres samarbejde om eleverne bliver styrket. Interviewene på de besøgte indgange viser fx at nogle grundforløbspakker har været med til at styrke det faglige samarbejde mellem lærerne, bl.a. fordi der med etableringen af grundforløbspakker og mere strukturerede forløb er opstået et behov for at arbejde sammen på tværs af faggrænser. Nogle af de lærere der har erfaring med et styrket samarbejde, fortæller desuden at de med udgangspunkt i drøftelser af de forskellige elevgrupper nu i højere grad udveksler erfaringer og samarbejder med andre lærere om den pædagogiske tilrettelæggelse af forløbene.

Ud over at grundforløbspakkerne har medført øget lærersamarbejde, vurderer flere lærere at det i sig selv er motiverende for dem at undervise inden for grundforløbspakker og få mulighed for at tilrettelægge aktiviteter som rækker ud over et enkelt modul. Mange af de interviewede lærere oplever at de ofte har stor indflydelse på hvilke aktiviteter og undervisningsmetoder der anvendes

i grundforløbspakken, og at de dermed kan afprøve nye aktiviteter og metoder. Selvom flere lærere fortæller at de har arbejdet med nogle af de samme aktiviteter og metoder før indførelsen af grundforløbspakkerne, vurderer de at aktiviteterne nu har fået en tydelig ramme.

Arbejdet med grundforløbspakkernes mål og indhold

Grundlaget for grundforløbene er de fælles og uddannelsesspecifikke kompetencemål der er fastlagt for de enkelte indgange. Det gælder også grundforløbspakkerne som skal rumme de samme kompetencemål som de ordinære forløb. Det der adskiller de forskellige grundforløbspakker og typer af forløb, er derfor ikke målene, men måden eleverne når disse mål på.

Lærerinterviewene viser at nogle indgange har arbejdet konkret med at udfolde kompetencemålene, omsætte dem til læringsmål og dernæst overveje hvordan de kan bruges som udgangspunkt for aktiviteterne på de forskellige grundforløbspakker. Men et sådant arbejde hører mere til undtagelsen end reglen på de besøgte indgange. På de indgange hvor tilrettelæggelsen af grundforløbspakker har taget tydeligt udgangspunkt i kompetencemålene, er erfaringerne positive. Lærerne vurderer at tilrettelæggelsen i forhold til de forskellige målgrupper er blevet mere præcis og udfoldet, samtidig med at det har givet lærerne en fælles forståelse af hvad grundforløbspakkerne rummer, og hvordan de adskiller sig fra de ordinære forløb. Lærerne vurderer også at det er blevet nemmere at tilrettelægge undervisningen så den er målrettet de forskellige elevgrupper, fordi det er tydeligt hvad den enkelte pakke skal bidrage med.

Lærerne og lederne vurderer i interviewene at grundforløbspakkerne generelt har skærpet fokus på skolerne i forhold til forskellige elevgrupper og typer af elevprofiler. Lærerne fremhæver at pakkerne ikke kun har givet dem større mulighed for at differentiere læringsaktiviteterne i forhold til elevgrupperne på de forskellige pakker, men faktisk også har givet dem større mulighed for at differentiere aktiviteterne i forhold til eleverne inden for den enkelte pakke idet pakkernes faste struktur og mere tydelige rammer skaber gode forudsætninger blandt lærerne for at tage hensyn til de enkelte elever. Ifølge disse lærere bidrager inddelingen af eleverne i forskellige målgrupper til et fokus på og en styrkelse af lærernes tilrettelæggelse af læringsaktiviteter.

Endelig fremgår det af interviewene med lærerne at det på baggrund af grundforløbspakkerne er blevet nemmere at gøre de almene fag og elementer mere praksisnære fordi lærerne kender eleverne bedre, og fordi de underviser elever der i videre udstrækning befinder sig samme sted i deres grundforløb. Når læreren ved hvad eleverne arbejder med i værkstedet, bliver det lettere at koble fx matematikundervisningen til en konkret praksis.

5.4 Elevernes sociale tilhørsforhold

Grundforløbspakkerne skal som nævnt medvirke til at skabe sociale rammer for eleverne, og mange lærere og ledere på de besøgte indgange vurderer at pakkerne opfylder dette formål i praksis. Generelt vurderer begge grupper at grundforløbspakkerne udgør en fast social ramme om deres grundforløb. Interviewene viser at lærere og ledere især hæfter sig ved at det betyder meget for eleverne at gå på et fast hold, dvs. at følges med en fast gruppe af kammerater igennem hele grundforløbet og blive undervist af få faste lærere.

Interviewene med eleverne på de i øvrigt meget forskelligartede pakker og indgange viser at holdet eller klassen har stor betydning for eleverne. Holdet eller klassen udgør en ramme om eleverne i hverdagen og danner udgangspunkt for et socialt tilhørsforhold – og skaber dermed også en tilknytning blandt eleverne til skolen og den uddannelse de er begyndt på.

Nogle lærere giver udtryk for at det særligt er på de længerevarende grundforløbspakker at det sociale sammenhold er blevet styrket, og at det særligt er her der er tid til at lægge nogle ekstra aktiviteter ind. Nogle af de besøgte indgange har udbudt pakker med en særlig profil og særlige aktiviteter i tilknytning til profilen på den pågældende indgang. Både lærere og elever vurderer at de ekstra aktiviteter kan være med til at styrke den sociale dimension.

De indgange der har valgt at have elever på forskellige grundforløbspakker på samme hold, har dermed skabt nogle rammer for elevernes sociale tilhørsforhold der er knap så faste, fx idet ikke alle elever på holdet følger det samme forløb. På et af de forløb hvor dette er tilfældet, vurderer eleverne alligevel at holdet og den klasselignende organisering er med til at styrke det sociale miljø. Her fortæller eleverne bl.a. at de hjælper hinanden i undervisningen når læreren ikke har tid til at komme rundt til alle. At eleverne har et godt forhold til hinanden og er tæt på hinanden, er ifølge eleverne medvirkende til at de har mod på at søge hjælp fra deres kammerater i relation til det faglige i undervisningen.

Ingen af de besøgte grundforløb har sociale tilbud til eleverne uden for skoletiden. Der bliver fx ikke holdt fest eller andre typer af arrangementer på de besøgte skoler. Nogle enkelte skoler holder åbent hus-arrangementer hvor elevernes familier kan komme og se skolen og møde lærerne, men interviewene viser at der i hovedreglen ikke foregår sociale aktiviteter uden for undervisningen. Interviewene med eleverne viser dog at eleverne ikke savner sociale arrangementer, og at det er den faglige dimension i undervisningen der har betydning for dem. De vurderer derfor at det sociale tilhørsforhold fortrinsvist afhænger af rammerne for uddannelsesforløbet og hvordan relationerne til lærerne og mellem eleverne indbyrdes bliver understøttet af disse rammer.

Elevinterviewene viser desuden at elever der følger grundforløbspakker, og som går på hold sammen med elever på ordinære forløb, oplever en mindre grad af tilhørsforhold og identitet i

forhold til pakken. Disse elever er mindre positivt indstillet over for at de måske skal have et længere grundforløb end nogle af de andre elever, idet de i højere grad sammenligner sig med eleverne på det ordinære forløb. Det hænger dog meget sammen med hvor mange af eleverne på indgangen der forlænger deres grundforløb da det betyder meget for eleverne om de hører til en lille gruppe blandt mange andre, eller om de indgår i en forholdsvis stor gruppe på indgangen.

5.5 Grundforløbspakker og frafald

Det fremgår af spørgeskemaundersøgelsen at 75 % af lederne vurderer at pakkerne i høj grad eller i nogen grad medvirker til at reducere frafaldet, og at 25 % af lederne vurderer at det i høj grad er tilfældet, jf. afsnit 5.1.

Interviewene med ledelser og lærere viser at der er stor opmærksomhed på forskellige elevgrupper og deres forskellige behov. Arbejdet med at fastholde eleverne i deres uddannelsesforløb indebærer ofte et særligt fokus på elever med svage uddannelsesforudsætninger. Stort set alle interviewede lærere og ledelser vurderer at pakkernes tydeligere sociale rammer har positiv betydning i forhold til at fastholde eleverne og øge gennemførelsen af grundforløbene.

Nogle skoler giver samtidig udtryk for at det ikke altid er muligt for de uafklarede elever som følger pakker med udvidet vejledning og særlige afklaringsaktiviteter, at blive afklarede inden for den enkelte indgang. Nogle gange er disse elever også uafklarede i forhold til hvilken indgang de skal følge, og det sker derfor at disse elever falder fra den indgang de er begyndt på. I den sammenhæng har nogle af de interviewede lærere og ledelser givet udtryk for at disse elever med fordel kunne følge afklaringsforløb på tværs af indgangene hvor de kunne få mulighed for at afprøve nogle vidt forskellige faglige praksisser inden for forskellige uddannelsesområder.

5.6 Sammenfatning og vurderinger

Evalueringen viser at grundforløbspakkerne samlet set bliver opfattet positivt på skolerne. Det gælder de elever der følger pakkerne, og det gælder også lærerne der typisk hæfter sig ved at de særligt strukturerede forløb giver dem god mulighed for at tilrettelægge undervisningen og læringsaktiviteterne i overensstemmelse med elevernes behov og forudsætninger. Endelig gælder det også ledelserne som fremhæver at pakkerne giver eleverne et socialt tilhørsforhold. De fleste lærere og ledere vurderer at de positive virkninger er særligt tydelige når pakkerne udmøntes i dannelsen af hold eller klasser med elever med forholdsvis homogene uddannelsesforudsætninger, selvom nogle lærere dog fremhæver fordelene ved at skabe forløb for grupper sammensat af elever med forskellige forudsætninger.

På det foreliggende grundlag er det ikke muligt at måle grundforløbspakkernes betydning for frafaldet på uddannelserne forstået som deres effekt på frafaldet. Det skyldes bl.a. at evt. virkninger

af grundforløbspakkerne ikke kan isoleres fra virkningerne af de mange andre indsatser som igangsættes – både centralt og lokalt – med henblik på at øge gennemførelsen. Men det er værd at notere at både lærere og ledere umiddelbart vurderer at grundforløbspakkerne er med til at mindske frafaldet.

Lærere og ledelser hæfter sig ved to forhold når de skal begrunde de positive virkninger af grundforløbspakkerne. Pakkerne bidrager for det første til nogle mere faste sociale strukturer for eleverne på de enkelte indgange. For det andet fungerer pakkerne som udgangspunkt for pædagogisk udvikling, samtidig med at de tjener som ramme for ændrede lærer-elev-relationer.

Efter EVA's vurdering er det dog vigtigt at der i det fortsatte arbejde i højere grad tages udgangspunkt i kompetencemålene for de enkelte grundforløb. Det vil være et vigtigt udgangspunkt for at udvikle de redskaber og procedurer til kompetencevurderinger som ifølge nogle lærere ikke fungerer tilfredsstillende, samtidig med at det vil være et godt udgangspunkt for at sikre det faglige indhold i grundforløbspakkerne så de sociale elementer og det faglige indhold gensidigt styrker hinanden.

EVA vurderer også at det er vigtigt at man på skolerne og på de enkelte indgange fortsætter arbejdet med at præcisere og udfolde det særlige ved de enkelte pakker – både i forhold til de andre pakker på indgangen og i forhold til de ordinære forløb. Det gælder ikke mindst mht. arbejdet med at udvikle forskellige måder at skabe mere faste strukturer på.

Opmærksomhedspunkter

EVA vurderer at det i det fortsatte arbejde med at udvikle grundforløbspakkerne er vigtigt at være opmærksom på følgende:

- Det er vigtigt at den pædagogiske tilgang og det faglige indhold tænkes sammen på skolerne så den pædagogiske dimension i grundforløbspakkerne har tydelig sammenhæng med det faglige indhold og de mål der gælder for grundforløbet. Arbejdet med at fastsætte læringsmål og vælge læringsaktiviteter skal tage udgangspunkt i kompetencemålene for grundforløbene. Det kan sikre at pakkernes læringsmål og aktiviteter får klar sammenhæng med kompetencemålene, samtidig med at det bliver tydeligt hvordan den enkelte pakke pædagogisk og indholdsmæssigt adskiller sig fra det ordinære forløb.
- Det er vigtigt at grundforløbspakken skaber en tydelig social ramme omkring et fagligt fællesskab for elever og lærere. Det betyder ikke at alle elever i en klasse skal følge

samme pakke – eller at elever der følger en pakke, nødvendigvis skal gå i en klasse. Men det betyder at elever der følger en pakke, skal deltage i et struktureret forløb der er kendetegnet ved faste sociale relationer, fx i form af forholdsvis faste kammerater og nogle få men faste lærere der sørger for at læringsaktiviteterne får en tydelig struktur.

Appendiks A

Projektbeskrivelse

I 2009 gennemfører Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) en evaluering af grundforløbspakker på grundforløbene på erhvervsuddannelserne. Denne projektbeskrivelse gør rede for undersøgelsens baggrund, formål, metode og formidling. Beskrivelsen indeholder desuden en tidsplan.

1. Baggrund for evalueringen

Siden vedtagelsen af reform 2000 har det været et centralt princip at uddannelsesforløbene på erhvervsuddannelserne skal bygge på en personlig uddannelsesplan og være individuelt tilpasset den enkelte elev. Dette princip om individuelle uddannelser stiller store krav til eleverne om at tage ansvar for egen læring og træffe en lang række valg undervejs i deres uddannelse. Debatten om erhvervsuddannelserne peger på at nogle elever har svært ved at overskue valgsituationerne på uddannelserne og derfor oplever uddannelserne som fragmenterede. Desuden viser undersøgelser at de meget individuelle forløb kan medvirke til at nogle elever føler et manglende socialt tilhørsforhold. Begge dele kan være medvirkende årsager til at eleverne ikke gennemfører den uddannelse de har påbegyndt.

Rapporten fra Udvalget til fremtidssikring af erhvervsuddannelserne fra 2006 anbefaler at erhvervsskolerne tilrettelægger og udbyder længere strukturerede grundforløb for fx uafklarede elever og elever med svage forudgående kvalifikationer. Det kan være særlige forløb for elever som har brug for mere stabile sociale rammer om undervisningen, herunder mere fast strukturerede forløb der rummer færre valgsituationer. Rapporten anbefaler desuden at sådanne særligt tilrettelagte grundforløb også retter sig mod elever af anden etnisk baggrund end dansk der har brug for undervisning i dansk sprog-, kultur- og samfundsforståelse for bedre at kunne tilegne sig fagsproget på den pågældende uddannelse.

Siden 1. august 2007 har det været muligt for skolerne at udbyde sådanne særligt strukturerede forløb, betegnet grundforløbspakker, og siden 1. januar 2008 har det været et krav at erhvervsskolerne skal udbyde disse. Hvis skolerne ikke har mulighed for selv at udbyde grundforløbspak-

ker, kan de indgå i samarbejde med eksterne partnere, fx produktionsskoler og sprogskoler, om at udbyde forskellige typer af grundforløbspakker.

Formålet med grundforløbspakkerne er at tilbyde eleverne et grundforløb der tager højde for deres individuelle forudsætninger og behov, både fagligt og socialt. Regelgrundlaget stiller krav om at skolerne tilrettelægger grundforløb for både uafklarede elever, elever med svage forudsætninger og elever med ønske om at tage fag på højere niveauer der peger mod videregående uddannelse.

En grundforløbspakke skal indeholde de obligatoriske fag på og kompetencemål for grundforløbet. Derudover skal en grundforløbspakke rumme forskellige valgfrie elementer – alt efter elevernes behov. De valgfrie elementer kan fx være:

- Vejledning af eleven hen imod afklaring af uddannelsesvalg
- Undervisningstilbud som giver eleven mulighed for at erhverve kompetencer der ikke er indlagt i den obligatoriske undervisning, men som er nødvendige for at kunne gennemføre uddannelsens grund- eller hovedforløb
- Elementer der sigter mod elevens videreuddannelse.

Det nævnes eksplicit i aftaleteksten til loven at grundforløbspakkerne også skal medvirke til at gøre grundforløbene praksisnære. Det kan fx betyde at skolerne gør brug af korte praktikophold i virksomheder for uafklarede elever der har behov for vejledning inden de vælger deres uddannelse. Grundforløbspakkerne kan desuden være afkortede forløb for afklarede elever der gerne vil og har forudsætninger for at gennemføre grundforløbet hurtigere end den vejledende uddannelsestid.

Gennemførelse af grundforløbsundervisningen i form af forskellige grundforløbspakker der matcher elevernes individuelle behov og forudsætninger, stiller krav til skolerne om at vurdere elevernes kompetencer når de begynder på grundforløbet. I 2008 og 2009 evaluerer EVA også de kompetencevurderinger skolerne skal gennemføre som et led i vejledningen af eleverne i forhold til valg af undervisningstilbud, herunder grundforløbspakker. Evalueringen af kompetencevurderinger vil bl.a. give et billede af hvordan skolernes kompetencevurderinger af eleverne spiller sammen med kravet om at udbyde grundforløbspakker.

2. Formålet med evalueringen

Evalueringen skal kortlægge udbredelsen af forskellige typer af grundforløbspakker på forskellige erhvervsskoler og forskellige indgange, herunder kortlægge målgrupper for pakkerne. På baggrund af kortlægningen skal evalueringen pege på muligheder og udfordringer i forhold til at tilrettelægge og gennemføre forskellige typer af grundforløbspakker.

Som inspiration til skolerne vil evalueringen desuden rumme beskrivelser af gode eksempler fra praksis på tilrettelæggelse og gennemførelse af forskellige grundforløbspakker.

3. Evalueringens design og metode

Evalueringen vil bygge på:

- Spørgeskemaundersøgelse blandt alle indgange på alle institutioner der udbyder erhvervsfaglige grundforløb
- Desk research
- Casestudier på tolv indgange der udbyder forskellige typer af grundforløbspakker.

3.1 Kortlægning – spørgeskemaundersøgelse

Evalueringen rummer en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse for alle indgange på alle institutioner der udbyder erhvervsfaglige grundforløb. Formålet med undersøgelsen er at få et billede af:

- Hvor mange skoler der udbyder pakker
- Hvor mange pakker skolerne udbyder
- Hvordan udbuddet af pakker er fordelt på de tolv fællesindgange
- Hvor stor en andel af eleverne på grundforløbet der følger pakkerne
- Hvilken overordnet profil pakkerne har, fx styrket faglig profil gennem praksis, særlig profil rettet mod tosprogede, international profil osv.
- I hvilken grad kompetencevurderingerne i starten af grundforløbet bliver brugt til at rådgive elever om hvilken grundforløbspakke de bør følge hvis de er i målgruppen for grundforløbspakker.

For at belaste skolerne mindst muligt er denne spørgeskemaundersøgelse gennemført som en del af en spørgeskemaundersøgelse i forbindelse med EVA's evaluering *Kompetencevurdering på erhvervsuddannelserne* (2009). Den del af spørgeskemaundersøgelsen der vedrører grundforløbspakkerne, indgår kun i afrapporteringen for denne evaluering.

Konklusionerne fra spørgeskemaundersøgelsen vil desuden give input til formulering af de spørgsmål der vil ligge til grund for de kvalitative interview i casestudierne.

3.2 Desk research

Som optakt til denne projektbeskrivelse og undervejs i projektet gennemføres en desk research som udgangspunkt for at udarbejde projektbeskrivelse, udarbejde undersøgelsesspørgsmål i evalueringen og udvælge skoler til casestudier.

Desk researchen rummer bl.a. en læsning af udvalgte skolers lokale undervisningsplaner og handlingsplaner for øget gennemførelse der på forskellig vis beskriver indhold i og formål med de grundforløbspakker skolerne udbyder.

3.4 Casestudier på udvalgte indgange der udbyder grundforløbspakker

Evalueringen vil rumme casestudier af fire af de indgange der fremgår af hovedbekendtgørelsen, og som udbydes på tekniske skoler. Hver enkelt af de fire udvalgte indgange undersøges på tre forskellige skoler. Evalueringen rummer dermed i alt tolv casestudier som vil være fordelt på seks skoler.

Valg af indgange

EVA udvælger de fire indgange blandt indgange på tekniske skoler da det er på disse indgange der forventeligt er de største udfordringer mht. at etablere grundforløbspakker. EVA udvælger desuden de fire indgange så de repræsenterer forskellige typer af uddannelser, og så de har en elevvolumen der sikrer at de dækker en stor andel af de elever der er i gang med at gennemføre en erhvervsuddannelse. De fire indgange skal omfatte både indgange der typisk tiltrækker mandlige elever, og indgange der typisk tiltrækker kvindelige elever.

Valg af institutioner

EVA udvælger seks institutioner der hver især deltager med to indgange. Institutionerne skal samlet repræsentere en geografisk spredning, og både små og store skoler skal være repræsenteret. Ved valg af institution tages højde for institutionens erfaring med og udbud af forskellige typer af grundforløbspakker på de indgange de udbyder på den pågældende institution.

Gennemførelse af casestudierne

Casestudierne er kvalitative studier der rummer en række interview med forskellige aktører på de udvalgte indgange og institutioner. I hvert casestudie vil der indgå interview med ledelsen på de udvalgte indgange og afdelinger, med lærere på forskellige typer af grundforløbspakker på den enkelte indgang og med elever der er ved at gennemføre deres grundforløb som en del af en grundforløbspakke.

Det overordnede formål med interviewene er at indhente konkrete beskrivelser af, erfaringer med og vurderinger af de forskellige typer af grundforløbspakker.

De enkelte elementer i casestudierne er beskrevet nedenfor.

Interview med lærere på grundforløbspakker

EVA gennemfører gruppeinterview med udvalgte lærere på forskellige typer af grundforløbspakker på de udvalgte institutioner og indgange.

Formålet med interviewene er at indhente udvalgte læreres beskrivelser og vurderinger af forskellige typer af grundforløbspakkers betydning for undervisningsmetoder, undervisningspraksis og undervisningsindhold. Interviewene vil også belyse lærernes vurdering af pakkernes betydning for at tilrettelægge grundforløb der tilgodeser elevernes behov og forudsætninger, herunder vurderinger af elevernes udbytte af grundforløbspakkerne hvad angår personlige, faglige og almene kompetencer.

Interview med ledelsesrepræsentanter

EVA gennemfører interview med ledelsen på hver enkelt af de udvalgte indgange på skolen.

Interviewene skal give et billede af hvilke særlige undervisningstilbud den konkrete skole og indgang har valgt at udbyde som grundforløbspakker, og med hvilket formål indgangene udbyder disse grundforløbspakker. Endvidere skal interviewene belyse i hvilket omfang og på hvilken måde den konkrete indgang på den udvalgte skole evt. samarbejder med andre skoler eller skoleformer om at udbyde og gennemføre grundforløbspakker.

Interviewene skal belyse de udfordringer og muligheder ledelserne på skolerne ser i arbejdet med grundforløbspakker. I den sammenhæng skal interviewene belyse ledelsernes vurdering af pakkernes betydning for at tilgodese elevernes behov og forudsætninger.

Gruppeinterview med elever der er i gang med et grundforløb som en del af en grundforløbspakke

På hver skole gennemfører EVA interview med elever på forskellige typer af grundforløbspakker.

Interviewene skal give et billede af elevernes oplevelse af deres grundforløb og vurdering af forløbet i forhold til deres individuelle ønsker, behov og forudsætninger. Desuden skal interviewene belyse hvordan eleverne på forskellige typer af grundforløbspakker vurderer undervisningsformerne og undervisningsindholdet (praksisnærhed, faglige niveauer, afklaringsaktiviteter osv.), og hvordan de vurderer den sociale sammenhæng de indgår i.

Beskrivelser af grundforløbspakkernes indhold, struktur, profil og målgruppe for de udvalgte indgange

Beskrivelser af de enkelte grundforløbspakker fra de tolv konkrete indgange, herunder beskrivelser på skolernes hjemmesider og i de lokale undervisningsplaner, indgår som en del af casestudierne. Desuden undersøges skolernes beskrivelse af grundforløbspakkerne og deres formål i skolernes handlingsplaner for øget gennemførelse for 2008 og 2009.

4. Formidling af evalueringens resultater og anbefalinger

Evalueringens resultater og anbefalinger vil blive formidlet i en rapport. Rapporten vil desuden rumme en samlet vurdering af grundforløbspakkerne.

Casestudierne er foretaget på en række indgange og skoler der har erfaring med at udbyde forskellige typer af grundforløbspakker. Det er dermed forventningen at studierne kan danne grundlag for at udpege eksempler på god praksis som kan være til inspiration for andre skoler – også skoler der udbyder grundforløb på andre indgange end de fire forskellige indgange der indgår i casestudierne.

I det omfang evalueringen rummer eksempler som kan inspirere andre skoler, vil disse blive beskrevet i en kort og overskuelig pjece.

5. Organisering af evalueringen

5.1 Projektgruppe

Evalueringen gennemføres af en projektgruppe fra EVA. Projektgruppen udarbejder evalueringsrapporten og evt. pjece med beskrivelse af god praksis på området.

Projektgruppen består af evalueringskonsulenterne Pernille Hjermov, Katrine Strange og Bo Søderberg og evalueringsmedarbejderne Line Holst og Anne-Marie Guldstrøm Mørk-Hansen.

5.2 Følgegruppe

Til evalueringen knyttes en følgegruppe på seks til otte personer. Samlet set skal gruppen have viden om de forskellige typer af unge på erhvervsuddannelserne, pædagogisk og didaktisk indsigt i erhvervsuddannelserne og praktisk erfaring med at organisere og undervise på grundforløb med forskellige typer af grundforløbspakker med forskellige formål.

Profiler:

- Forskningsmæssig viden om de unge der typisk tager en erhvervsuddannelse, og viden om årsager til frafald på erhvervsuddannelserne
- Forskningsmæssig viden om pædagogik og didaktik i forhold til erhvervsuddannelserne
- Ledelsesmæssig erfaring med at tilrettelægge og organisere grundforløb i pakker
- Praktisk erfaring med undervisning på grundforløb på erhvervsuddannelserne
- Erfaring med vejledning af unge der vælger en erhvervsuddannelse.

Følgegruppen mødes med projektgruppen to gange og har til opgave at kvalificere spørgerammer inden besøgene på de udvalgte indgange. Desuden giver følgegruppen input til analyse af det indsamlede materiale og kommenterer projektgruppens rapportudkast.

Appendiks B

Dokumentation og metode

Opmærksomhedspunkter og vurderinger i evalueringen baserer sig på analyse og tolkning af to forskellige dokumentationskilder. Dokumentationen er indsamlet i perioden fra november 2008 til marts 2009. De to dokumentationskilder er:

- Spørgeskemaundersøgelse på alle indgange på alle skoler der udbyder et eller flere grundforløb på erhvervsuddannelserne.
- Skolebesøg på fire forskellige fælles indgange på seks forskellige skoler. Hver skole har deltaget med to indgange.

Dette appendiks beskriver og vurderer dokumentationskilderne, herunder hvordan dokumentationen er blevet indsamlet, og hvilke udfordringer der har været forbundet med indsamlingen.

Skolebesøg

I marts 2009 gennemførte EVA besøg på seks forskellige erhvervsskoler der hver deltog med to indgange. Samlet set fordelte besøgene sig på fire udvalgte fællesindgange:

- Bil, fly og andre transportmidler
- Bygge og anlæg
- Mad til mennesker
- Strøm, styring og it.

EVA har udvalgt de fire indgange så de repræsenterer forskellige typer af uddannelser, og så de har en elevvolumen der sikrer at de dækker en stor andel af de elever der er i gang med at gennemføre en erhvervsuddannelse. De fire indgange omfatter både indgange der typisk tiltrækker mandlige elever, og indgange der typisk tiltrækker kvindelige elever.

De besøgte skoler er udvalgt på baggrund af geografisk spredning, størrelse og antal indgange.

De besøgte skoler er:

- CEU Herning (Bygge og anlæg, Strøm, styring og it)
- Selandia (Bygge og anlæg, Mad til mennesker)
- Svendborg Erhvervsskole (Mad til mennesker, Bil, fly og andre transportmidler)
- Syddansk Erhvervsskole Odense-Vejle (Vejle) (Bygge og anlæg, Strøm, styring og it)
- Teknisk Erhvervsskole Center (Ballerup og Hvidovre) (Strøm, styring og it, Bil, fly og andre transportmidler)
- Aarhus tekniske Skole (Mad til mennesker, Bil, fly og andre transportmidler).

Besøgene omfattede interview med ledelse, lærere og elever på de udvalgte indgange og skoler. Interviewene bidrager med konkrete beskrivelser af forskellige typer af grundforløbspakker set fra de tre forskellige aktørgruppers synsvinkler. Desuden belyser interviewene de erfaringer og vurderinger som lærere, ledelse og elever har i forbindelse med forskellige typer af grundforløbspakker.

Ledelsesinterviewene blev gennemført som gruppeinterview med repræsentanter fra ledelsen på begge de indgange som den enkelte skole deltog med. Hvert ledelsesinterview inddrog tre til syv ledelsesrepræsentanter. Lærerinterview blev ligeledes gennemført som gruppeinterview med lærere på alle de grundforløbspakker den udvalgte indgang havde oprettet. Disse interview inddrog hver to til fire lærere. På alle de besøgte skoler blev der gennemført gruppeinterview med elever der var startet på deres grundforløb i august eller september 2008. To til tre elever fra hver pakke på den pågældende indgang deltog i interviewene. Det betød at der blev gennemført to til tre elevinterview pr. deltagende indgang, dvs. fire til seks elevinterview i alt på hver skole.

De forskellige interview på de udvalgte indgange har bidraget med et bredt, kvalitativt syn på hvordan grundforløbspakkerne er tilrettelagt, og hvilke valg arbejdet med grundforløbspakkerne medfører på skolerne. Interviewene belyser en række pædagogiske, sociale og faglige aspekter af grundforløbspakkerne fra både elevernes, lærernes og ledernes synsvinkel.

Spørgeskemaundersøgelse

Undersøgelsen er gennemført som en totalundersøgelse hvor spørgeskemaet er udsendt til alle skoler der udbyder et eller flere grundforløb på erhvervsuddannelserne. Undersøgelsen er gennemført i samarbejde med NIRAS Konsulenterne i november og december 2008.

Udkast til spørgeskemaet er udarbejdet af EVA. NIRAS Konsulenterne har gennemført pilottest af skemaet på forskellige indgange på otte forskellige skoler. Skolerne fordeler sig på følgende skoletyper: tekniske skoler, handelsskoler, kombinationsskoler og sosu-skoler. På baggrund af pilottesten blev det endelige spørgeskema udarbejdet.

Da spørgeskemaundersøgelsen som udgangspunkt drejede sig om de indledende kompetencevurderinger på grundforløbet, blev undersøgelsens respondentgruppe defineret som:

(...) den person der har ansvar for at kompetencevurderingerne på den enkelte indgang bliver gennemført. Personen bør samtidig vide hvordan vurderingerne foregår i praksis, og skal have en viden om hvordan resultaterne af kompetencevurderingerne bliver brugt til fx at godskrive undervisning, tilbyde supplerende undervisning, tilbyde særlig støtte, tilbyde fag på højere niveau o.l.

Denne definition betyder at det som hovedregel har været uddannelseslederen på eller uddannelseschefen for den enkelte indgang der har besvaret spørgeskemaet.

Gennemførelse af undersøgelsen

NIRAS Konsulenterne genererede en respondentliste for undersøgelsen på baggrund af ovenstående definition. Alle skoler blev kontaktet pr. e-mail og bedt om at melde tilbage med kontaktoplysninger på den eller de personer på den enkelte indgang der svarede til definitionen af respondenterne.

Der er forskel på hvem der på de enkelte skoler har ansvar for området, men ofte er det uddannelseschefen for eller uddannelseslederen på indgangen der har været respondent på undersøgelsen. For enkelte skoler hvor henvendelsen pr. e-mail og en opfølgende telefonisk henvendelse ikke resulterede i at NIRAS Konsulenterne modtog kontaktoplysninger på en respondent, blev spørgeskemaet fremsendt til uddannelseschefen for eller anden leder på den enkelte indgang.

Tabel 1
Svarprocent og bortfald

Antal godkendte indgange	307
Antal indgange der ikke er blevet oprettet	22
Antal mulige respondenter	285
Antal modtagne besvarelser	224
Svarprocent	78,6
Antal respondenter der afviste at deltage	20
Antal ubesvarede	41

Kilde: Spørgeskemaundersøgelse, NIRAS Konsulenterne 2008.

Samlet vurdering af svarprocent og bortfald

Undersøgelsen har en svarprocent på 78,6, hvilket betyder at datamaterialet giver et validt billede af populationens vurderinger af kompetencevurderingerne på de erhvervsfaglige grundforløb. Vurderingen understreges af at der ikke er fundet skævheder i fordelingen af svarene på følgende centrale baggrundsvariable:

- Indgangens fagområde

- Antal indgange på den skole som indgangen tilhører
- Type uddannelsesinstitution som indgangen tilhører
- Antal elever på indgangen
- Skolens størrelse, dvs. skolens samlede elevtal.

For samtlige baggrundsvariable viser analyser at variationer i svarprocenterne er af mindre og ikke-signifikant omfang. Den høje svarprocent og det tilfredsstillende resultat af bortfaldsanalysen betyder at spørgeskemaundersøgelsens brugbarhed og kvalitet er høj.

Analyse af spørgeskemaresultater

Resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen er hovedsageligt afrapporteret i form af frekvenser for svarene. Desuden er alle svar blevet krydset med de baggrundsvariable som også indgik i bortfaldsanalysen. Hvor disse kryds har givet signifikante og interessante resultater, er de inddraget i analysen.